

**Univerzita Palackého v Olomouci
Právnická fakulta**

Diana Pavlíková

**Náhrada nemajetkovéj ujmy pri ublížení na zdraví
(Diplomová práca)**

Olomouc 2016

Prehlasujem, že som diplomovú prácu na tému „Náhrada nemajetkovej ujmy pri ublížení na zdraví“ vypracovala samostatne a citovala som všetky použité zdroje.

V Olomouci, dňa 18. marca 2016

.....

Diana Pavlíková

Na tomto mieste by som rada poďakovala Mgr. Petrovi Pavlovi, LL.M., Ph.D., za cenné pripomienky a jeho odborné vedenie, ktoré v nemalej miere prispeli k vypracovaniu tejto diplomovej práce.

Moje poďakovanie patrí aj Mgr. Olge Houžvičkej, ktorá mi bola nápomocná pri vyhľadávaní, ako aj správnom pochopení, judikatúry na Okresnom súde v Hodoníne.

Obsah

Zoznam použitých skratiek	5
1 Úvod.....	6
2 Zdravie ako jedno z prirodzených práv človeka a jeho ochrana v rámci o.z.....	9
2.1 Prirodzené práva človeka so zameraním na zdravie	9
2.2 Ochrana zdravia v rámci o.z.	11
3 Bolesť, sťaženie spoločenského uplatnenia a ďalšie nemajetkové ujmy	14
3.1 PETL ako inšpiračný zdroj	15
3.2 Bolesť, sťaženie spoločenského uplatnenia a ďalšie nemajetkové ujmy ako zložky patriace do množiny nemajetkovej ujmy na zdraví	17
4 Peňažitá náhrada za usmrtenie alebo zvlášť závažné ublíženie na zdraví.....	21
4.1 Duševné útrapy sekundárnej obeť	21
4.2 Rozsah náhrady pre osoby blízke poškodenému	23
4.3 Náhrada nemajetkovej ujmy za usmrtenie alebo zvlášť závažné ublíženie na zdraví v Rakúsku a Nemecku	26
5 Náhrada nemajetkovej ujmy na zdraví	28
5.1 Zrušená bodová vyhláška.....	29
5.2 Rozsah náhrady	31
5.2.1 Bolesť a sťaženie spoločenského uplatnenia.....	32
5.2.2 Ďalšie nemajetkové ujmy	33
5.2.3 Okolnosti na strane škodcu a poškodeného, ktoré môžu ovplyvniť výšku náhrady.....	33
5.3 Náhrada nemajetkovej ujmy na zdraví a jej rozsah v právnej úprave Rakúska a Nemecka.....	34
6 Metodika k § 2958 o.z.	38
6.1 Úvodné poznatky	38
6.2 Náhrada za vytrpené bolesti.....	41
6.3 Sťaženie spoločenského uplatnenia a jeho náhrada podľa Metodiky NS.....	44
7 Záver	49
Zoznam použitej literatúry (bibliografia)	52
Abstrakt / Summary.....	58
Kľúčové slová / Key words	60

Zoznam použitých skratiek

ABGB	Allgemeines Bürgerliches Gesetzbuch
BGB	Bürgerliches Gesetzbuch
dôvodová správa	<i>Důvodová zpráva k NOZ (konsolidovaná verze)</i> [online]. justice.cz [cit. 10. srpna 2015]. Dostupné na http://obcanskyzakonik.justice.cz/images/pdf/Duvodova-zprava-NOZ-konsolidovana-verze.pdf .
Metodika NS	<i>Metodika k náhradě nemajetkové újmy na zdraví (bolest a ztížení společenského uplatnění podle § 2958 občanského zákoníku)</i> [online]. nsoud.cz, 14. dubna 2014 [cit. 10. srpna 2015]. Dostupné na http://www.nsoud.cz/JudikaturaNS_new/ns_web.nsf/Metodika .
MKF	<i>Mezinárodní klasifikace funkčních schopností, disability a zdraví</i> [online]. mpsv.cz [cit. 15. srpna 2015]. Dostupné na http://www.mpsv.cz/files/clanky/9867/klasifikace_funkcnich_schopnosti_disability_zdravi.pdf .
Najvyšší súd	Nejvyšší soud České republiky
o.z.	zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů
obč.zák.	zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění zákona č. 428/2011 Sb. účinném ke dni 1. ledna 2013
OSŘ	zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů
PETL	European group on tort law. <i>Principy evropského deliktního práva</i> [online]. cit. 11. srpna 2015. Dostupné na http://civil.udg.edu/php/biblioteca/items/287/PETLCzech.doc .
redakčná oprava Metodiky NS	Redakční oprava Rc 63/2014 k odstranění technických chyb a nepřesností
vyhláška č. 440/2001 Sb.	vyhláška Ministerstva zdravotnictví č. 440/2001 Sb., o odškodňování bolesti a ztížení společenského uplatnění, ve znění vyhlášky č. 50/2003 Sb. účinné ke dni 1. ledna 2001

1 Úvod

O.z. zaviedol v oblasti náhrady nemajetkovej ujmy na zdraví nóvum, keďže na základe § 3080 bodu 237 tohto zákona, bola zrušená vyhláška Ministerstva zdravotníctví č. 440/2001 Sb., o odškodňovaní bolesti a ztížení společenského uplatnění¹ (ďalej len „vyhláška č. 440/2001 Sb.“). Táto vyhláška umožňovala stanoviť rozsah nemajetkovej ujmy na zdraví a určovala mantinely pre maximálnu výšku jednorazovej náhrady za bolesť a sťaženie spoločenského uplatnenia poškodeného. Vo svojich prílohách konštituovala sadzby bodového ohodnotenia jednotlivých bolestivých stavov, ale aj sťaženia spoločenského uplatnenia. § 2958 o.z. svojou dikciou naopak predznačuje širokú možnosť diskrecie súdu. Ak by nebolo možné určiť peňažitú náhradu tak, aby plne vyvažovala vytrpené bolesti, ďalšie nemajetkové ujmy a v prípade vzniku prekážky lepšej budúcnosti, nahradila aj sťaženie spoločenského uplatnenia, mala by sa stanoviť podľa zásad slušnosti. Objektivizačné kritériá súdu by tak, pri rozhodovaní o peňažitej náhrade za nemajetkovú ujmu na zdraví, mali byť použité vo vzájomnej súvzťažnosti so zásadami slušnosti².

Účelom tejto práce však primárne nebude podrobiť komparácii ustanovenia účinnej a predchádzajúcej právnej úpravy. Pri zapodievaní sa náhradou nemajetkovej ujmy na zdraví nemožno opomenúť „Metodiku k náhradě nemajetkové újmy na zdraví (bolest a ztížení společenského uplatnění) podle § 2958 občanského zákoníku“, ktorú 12. 3. 2014 vzalo na vedomie občianskoprávne a obchodné kolégium Najvyššieho súdu. Na základe jej vytvorenia, ale aj nedávneho prijatia vyššie uvedenej právnej úpravy, vyvstáva otázka, ako by sa v súčasnosti mala hradiť nemajetková ujma pri ublížení na zdraví? Túto otázku považujem, pri analýze problematiky náhrady nemajetkovej ujmy na zdraví, za principiálnu a pokúsím sa na ňu v tejto práci odpovedať.

Hlavným cieľom tejto práce bude overiť nižšie uvedené hypotézy a postupne tak dospieť k odpovedi na vyššie zmienenú výskumnú otázku:

1. Zdravie sa radí medzi prirodzené práva človeka, a preto požíva aj ich legislatívne zakotvenej ochrany. Bolesť, ďalšie nemajetkové ujmy a sťaženie spoločenského uplatnenia, ako zložky nemajetkovej ujmy pri ublížení na zdraví, je možné považovať za samostatné nároky po vzore predchádzajúcej právnej úpravy.
2. PETL je možné pokladať za inšpiračný zdroj súčasnej právnej úpravy náhrady

---

¹ vyhláška Ministerstva zdravotníctví č. 440/2001 Sb., o odškodňovaní bolesti a ztížení společenského uplatnění, ve znění vyhlášky č. 50/2003 Sb. účinné ke dni 1. ledna 2001

² BEZOUŠKA, Petr. In HULMÁK, Milan a kol. (ed). *Občanský zákoník VI. Závazkové právo. Zvláštní část (§ 2055 - 3014). Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014. s. 1709.

nemajetkovej ujmy pri ublížení na zdraví.

3. Peňažitá náhrada pre tzv. sekundárne obeť sa určuje na základe voľnej úvahy súdu, prípadne pomocou zásad slušnosti.
4. Ústavným súdom proklamovaný princíp proporcionality je zaväzujúci aj pri rozhodovaní podľa účinnej právnej úpravy. Doterajšia judikatúra v dotknutej oblasti bude aspoň sčasti použiteľná aj za účinnej právnej úpravy.
5. Metodika NS nie je, pre rozhodovanie sporov a teda určenie výšky náhrady za bolesť a sťaženie spoločenského uplatnenia, záväzná. Náhrada bolesti nedosiahla v porovnaní s vyhláškou č. 440/2001 Sb. výrazných zmien. Úprava náhrady za sťaženie spoločenského uplatnenia predstavuje racionálny spôsob zistenia spravodlivej a primeranej výšky peňažitej náhrady.
6. O.z. je, v rovine náhrady nemajetkovej ujmy na zdraví, konvenčný voči právnej úprave Rakúska a Nemecka.

Problematika náhrady nemajetkovej ujmy pri ublížení na zdraví nie je, ako som demonštrovala už vyššie, ani zďaleka vyčerpaná, čo je hlavným dôvodom pre jej zvolenie za tému mojej kvalifikačnej práce. Utvára sa mi tak priestor vysloviť vlastný názor, zdôrazniť problematické stránky a kriticky zhodnotiť jednotlivé aspekty rozsahu náhrady nemajetkovej ujmy na zdraví. Celá práca by v závere nemala pripomínať zjednodušenú príručku, ale mala by predstavovať podrobné spracovanie danej problematiky.

Spracovanie nemajetkovej ujmy na zdraví podľa predchádzajúcej právnej úpravy v monografiách, či v odborných článkoch podávajúcich zrovnanie s účinnou právnou úpravou, považujem za dostačujúce. Zmena právnej úpravy a vytvorenie Metodiky NS však nastolili mnoho otázok, ktorých riešenie nie všetci autori ponímajú rovnako. Vzhľadom k aktuálnosti tejto problematiky, množiacich sa názorov na to, ako hradit' nemajetkovú ujmu na zdraví v súčasnosti a taktiež vzhľadom k vytvoreniu Metodiky NS, budem mať k dispozícii široké spektrum bibliografie. Za kľúčové zdroje mojej práce pokladám komentáre k o.z., odborné články, internetové zdroje či nedávno vydanú monografiu venujúcu sa explicitne aj tejto problematike³. Za nedostatočnú považujem, na základe nie až tak dávnych zmien, judikatúru, ktorú by som mohla v práci využiť. K zamýšľanej komparácii so zahraničnou právnou úpravou použijem najmä zahraničné monografie.

Táto práca sa bude členiť do siedmich kapitol, pričom ich usporiadanie vedie snaha k vytvoreniu logicky nasledujúceho textu, ktorý by postupne smeroval k overeniu

---

³ VÍTOVÁ, Blanka, DOHNAL, Jakub, KOTULA, Jan. *Náhrada majetkové a nemajetkové újmy v novém občanském zákoníku – komentář k § 2894 až § 2971*. 1. vydání. Olomouc: ANAG, 2015. 336 s.

stanovených hypotéz a následne aj ku schopnosti odpovedať na hlavnú výskumnú otázku tejto práce. Jednotlivé kapitoly sa budú, za účelom zachovania potrebnej logiky textu, ďalej členiť. V druhej kapitole tejto práce sa budem zaoberať prirodzenými osobnostnými právami človeka. Budem pokračovať jednotlivými možnosťami ochrany zdravia najmä podľa o.z. a to aj mimo záväzkov z deliktov, ktoré sú pre moju prácu kľúčové. Tretia kapitola bude pojednávať o jednom z východísk pre vytvorenie o.z. - PETL⁴, o vzniku deliktov spočívajúcich v zásahu do zdravia, ale aj o nemajetkovej ujme na zdraví a jej jednotlivých zložkách. Štvrtá kapitola sa bude venovať problematike tzv. sekundárnych obetí, piata a šiesta kapitola náhrade nemajetkovej ujmy na zdraví. Rozsah nemajetkovej ujmy na zdraví odhliadnuc od Metodiky NS bude predmetom piatej kapitoly. Šiesta kapitola bude obsahovať objektívne zhodnotenie Metodiky NS, jej klady a zápory, zhodnotenie posunu od predchádzajúcej právnej úpravy, zamyslenie sa nad jej prípustnosťou a proklamovanou nezáväznosťou a nakoniec aj návrhy jej vylepšenia do budúcnosti. Jednotlivé kapitoly doplním porovnaním s rakúskym občianskym zákonníkom, ktorý je podľa dôvodovej správy jedným z inšpiračných zdrojov o.z.. Štvrtá a piata kapitola pritom bude obohatená aj o pohľad na nemeckú právnu úpravu.

K dosiahnutiu cieľa a k overeniu stanovených hypotéz použijem viacero vedeckých metód. Metóda deskriptívna mi umožní popisným spôsobom predstaviť dotknuté otázky. Metódu historickú a komparatívnu použijem v tých častiach práce, kde sa budem snažiť zhodnotiť posun od predchádzajúcej právnej úpravy. K analýze problematických otázok a zdôvodneniu vyjadrených názorov využijem metódu analytickú. Metódu komparatívnu ďalej použijem naprieč jednotlivými kapitolami, ktoré, ako som písala vyššie, doplním porovnaním so zahraničnou právnu úpravou.

---

⁴ *Důvodová zpráva k NOZ (konsolidovaná verze)* [online]. justice.cz [cit. 10. srpna 2015]. Dostupné na <<http://obcanskyzakonik.justice.cz/images/pdf/Duvodova-zprava-NOZ-konsolidovana-verze.pdf>>.

2 Zdravie ako jedno z prirodzených práv človeka a jeho ochrana v rámci o.z.

Keďže je zdravie neoddeliteľne spojené s osobnosťou človeka, právo na jeho ochranu zaraďujeme medzi prirodzené osobnostné práva. Podľa § 19 ods. 1 o.z. sa človek považuje za osobu práve z toho dôvodu, že je subjektom vrodenných prirodzených práv, ktoré je možné poznať kombináciou rozumu a citu. Východisko tohto konceptu je nutné hľadať v kantovskom liberalizme, ktorý je kľúčový aj pre rakúsky ABGB, čiže právo má mať donucujúci charakter len ak to je nutné k zaisteniu ľudskej slobody. § 16 ABGB sa pritom od znenia § 19 ods. 1 o.z. odlišuje len minimálne, keďže sú podľa jeho znenia prirodzené práva rozpoznateľné výhradne rozumom. Cit má byť podľa Akvinského ďalším vodidlom, ak by sme sa na základe rozumu dostali k rovnocenným alternatívam.⁵ Existenciu prirodzených práv charakterizuje potreba správať sa ku každému človeku tak, aby mohol žiť ten najlepší možný život, ktorý mu, v spoločnosti, v ktorej žije, jeho povaha a schopnosti umožňujú.⁶

Samotný zákon svojou dikciou značí, že sa jedná o subjektívne práva, ktoré nie sú závislé na ich legislatívnom zakotvení, ale jedná sa o práva, ktorými človek disponuje už na základe svojej existencie. Pozitívne právo prirodzené práva nekonštituuje, ale len deklaruje a má zaistiť stanovenie medzi ich uplatňovania a spôsob ochrany.⁷ Dôležitosť týchto práv potvrdzuje aj skutočnosť, že sa spomínaný § 16 ABGB považuje za ústrednú normu rakúskeho právneho poriadku.⁸

2.1 Prirodzené práva človeka so zameraním na zdravie

Podľa § 19 ods. 2 o.z. prirodzené práva, ktoré sú spojené s osobnosťou človeka nemožno scudziť, vzdať sa ich, obmedziť ich v miere, ktorá odporuje zákonu, dobrým mravom, či verejnému poriadku. Následkom nerešpektovania tohto pravidla je nulita. Tým, že porušenie tohto ustanovenia znamená automaticky zdanlivé právne jednanie, nám zákonodarca nepochybne predostiera dôležitosť takýchto práv a v plnej miere deklaruje ich ochranu.

Všeobecné osobnostné právo, ktoré tvoria jednotlivé čiastkové osobnostné práva, je

---

⁵ SOBEK, Tomáš, MELZER, Filip. In MELZER, Filip, TÉGL, Petr a kol. *Občanský zákoník - velký komentář. Svazek 1. § 1- 117*. Praha: Leges, 2013. s. 261-262.

⁶ INGLIS CLARK, Andrew. Natural rights. *The Annals of the American Academy of Political and Social Science*, 1900, roč. 16, Sept., s. 48-49.

⁷ SOBEK, Tomáš, MELZER, Filip. In MELZER, TÉGL a kol. (ed): *Občanský zákoník...*, s. 262.

⁸ POSCH, Willibald. In KODEK, Georg, SCHWIMANN, Michael (ed). *ABGB Praxiskommentar 1. §§ 1 - 284 ABGB: EheG, 1. DVEheG, UVG, USchG, TEG, PatVG*. Wien: LexisNexis, 2012. s. 53.

možné definovať ako právo, ktoré ľudskej bytosti zaisťuje ochranu osobnosti, jej uznanie, ale aj možnosť ďalšieho rozvoja a uplatnenia.⁹ Osobnosť človeka ako predmet súkromných práv determinuje jeho vonkajší prejav ako po fyzickej, tak po duševnej či duchovnej stránke.¹⁰ Osobnosť a jej jednotlivé zložky je možné jednoznačne považovať za predmet súkromnoprávnej ochrany, keďže jej jednotlivým zložkám je na základe ich prepojenia s jednotlivými osobnostnými právami prípadne povinnosťami poskytnutá právna ochrana. Či už sa jedná o všeobecné osobnostné právo, alebo čiastkové osobnostné práva, ktoré zodpovedajú jednotlivým chráneným hodnotám osobnosti, oboje majú absolútnu povahu. Ich nositeľ je teda chránený voči všetkým tretím osobám, ktoré sú povinné zdržať sa akéhokoľvek rušenia výkonu tohto práva.¹¹

§ 19 ods. 2 o.z. chráni osobnostné práva uvedené v § 81 a nasl. o.z., medzi ne je však nutné zaradiť aj právo na meno podľa § 77 a nasl. o.z..¹² Demonštratívny výpočet jednotlivých hodnôt osobnosti, ktoré požívajú ochrany, môžeme nájsť v § 81 ods. 2 o.z.. Na prvom mieste zákon uvádza život a dôstojnosť človeka a následne za ním zdravie a právo žiť v priaznivom životnom prostredí. Uvedenie ochrany života na prvé miesto, je možno považovať za logické, keďže všetky ďalšie hodnoty osobnosti človeka sa od neho odvíjajú a nadväzujú naň.¹³

Prirodzené práva podľa § 16 ABGB sú právami osobnostnými vtedy, ak sú neodmysliteľne spojené s existenciou osoby. Zásah do nich je principiálne vylúčený, a tak o nich môžeme taktiež hovoriť ako o právach absolútnych. ABGB síce neobsahuje ustanovenie typu § 81 ods. 2 o.z., ktoré by uvádzalo, čo je možné pod osobnostné práva zaradiť, avšak toto ustanovenie, ako som už písala vyššie, obsahuje len výpočet demonštratívny. Čiastkové osobnostné práva je tak možno nájsť v rámci jednotlivých ustanovení ABGB tak ako tomu je aj v o.z.. V rámci ABGB je možné určiť, že sa jedná o prirodzené osobnostné práva konkretizujúcim procesom, pričom najdôležitejším konkretizačným kritériom je hypotetická vôľa zákonodarcu, ktorá sa prejavuje v rámci základných hodnôt právneho poriadku.¹⁴

Jedna z čiastkových hodnôt osobnosti človeka, ktorá je so životom neodmysliteľne spojená, je ľudské zdravie. Definíciu zdravia je možné dohľadať hneď v preambule Ústavy

---

⁹ DVOŘÁK, Jan a kol. *Občanské právo hmotné I.* 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2013. s. 249.

¹⁰ TŮMA, Pavel. In LAVICKÝ, Petr a kol. (ed). *Občanský zákoník I. Obecná část (§1-654). Komentář.* 1. vydání. Praha: C.H. Beck, 2014. s. 394.

¹¹ DVOŘÁK a kol.: *Občanské právo...*, s. 249.

¹² SOBEK, Tomáš, MELZER, Filip. In MELZER, TÉGL a kol. (ed): *Občanský zákoník...*, s. 266.

¹³ Tamtéž s. 520.

¹⁴ POSCH, Willibald. In KODEK, SCHWIMANN (ed): *ABGB Praxiskommentar I...*, s. 56.

Svetovej zdravotníckej organizácie (World Health Organization), ktorá ho definuje ako „stav úplného blaha¹⁵ telesného, duševného a sociálneho a nezáleží jen v tom, že není nemoci neb neuhu“.¹⁶ Právo na ochranu života a zdravia patrí podľa § 3 ods. 2 písm. a, o.z. aj medzi základné postuláty, na ktorých je súkromné právo založené, čo len potvrdzuje ich nesmiernu dôležitosť. Keďže sa zdravie človeka radí medzi prirodzené osobnostné práva, odvíjajú sa od toho aj nároky na jeho ochranu. Jednotlivými nárokmi na ochranu zdravia v rámci o.z. sa budem zaoberať v nasledujúcej podkapitole.

Nemožnosť osobnostné práva scudzit' a vzdat' sa ich je zakotvené už na ústavnej úrovni, a preto treba podotknúť, že o.z. tieto zákazy v § 19 ods. 2 už len zdôrazňuje. Podľa čl. 1 vety druhej ústavného zákona č. 2/1993 Sb., Listina základných práv a svobod¹⁷, sa jedná o práva „nezadatelné, nezczitelné, nepromlčitelné a nezrušitelné“, keďže ich možno zaradiť medzi práva základné, ktoré požívajú ústavnej ochrany.¹⁸ Čo sa týka ustanovení týkajúcich sa záväzkov z deliktov v rámci o.z. a náhrady ujmy spôsobenej na zdraví ako jednom z prirodzených práv človeka, nulitná je taktiež aj zmluvná dohoda¹⁹ spočívajúca v obmedzení či vylúčení povinnosti k náhrade ujmy, či vzdanie sa práva na náhradu takejto ujmy.²⁰

Ochrana je prirodzeným osobnostným právam garantovaná nielen na ústavnej úrovni a v o.z., ale aj v množstve priamo aplikovateľných predpisov medzinárodných dohovorov, ktorými je Česká republika viazaná.²¹ Nemožno zabudnúť ani na jednotlivé zákony, ktoré sú súčasťou českého právneho poriadku a konkretizujú právnu úpravu jednotlivých hodnôt osobnosti.²²

2.2 Ochrana zdravia v rámci o.z.

Legislatíva zabezpečujúca ochranu osoby a jej osobnosti by mala mať primárne preventívnu funkciu. Pri samotnom zásahu do osobnostných práv človeka však už ochrana môže nadobudnúť funkcie represívnej (sankčnej), reparačnej, či satisfakčnej alebo

---

¹⁵ V originálnom texte je použitý pojem „well-being“, ktorý je vo vyhláske preložený ako „blaho“, ale je možné ho vysvetliť aj ako pohodu či uspokojivý spôsob existencie človeka.

¹⁶ vyhláska ministra zahraničných vecí č. 189/1948 Sb., o zřízení a Ústavě Světové zdravotnické organizace a o Protokolu o Mezinárodním úřadu zdravotnictví, přijatých dne 22. července 1946 na mezinárodní zdravotnické konferenci v New Yorku, ve znění pozdějších předpisů

¹⁷ ústavní zákon č. 2/1993 Sb., Listina základných práv a svobod

¹⁸ SOBEK, Tomáš, MELZER, Filip. In MELZER, TĚGL a kol. (ed): *Občanský zákoník...*, s. 267.

¹⁹ Možno pozorovať značný dôraz na ochranu prirodzených práv človeka, keďže inak je pre o.z. typický trend širokej zmluvnej voľnosti kontrahentov.

²⁰ VÍTOVÁ, DOHNAL, KOTULA: *Náhrada majetkové...*, s. 24.

²¹ TŮMA, Pavel. In LAVICKÝ a kol. (ed): *Občanský zákoník I...*, s. 392-393.

²² DVOŘÁK a kol.: *Občanské právo...*, s. 251-253.

kompenzačnej.²³ Napríklad § 2957 o.z. v rámci záväzkov z deliktov predostiera rôzne kategórie okolností zvláštneho zreteľa hodných, pričom v prípadoch, kde zhoršenie ujmy poškodeného vyvieralo z jednaní škodcu popísaných v tomto ustanovení, je možné polemizovať o sankčnej funkcii zadosťučinenia.²⁴ Aj keď sa nám primárne núka najmä sankčná funkcia, je možné si dikciu tohto ustanovenia vysvetliť aj ako zohľadnenie všetkých podstatných okolností pri stanovení korektnej výšky primeraného zadosťučinenia.²⁵ Taktiež rakúske právo vylučuje sankčnú funkciu, ktorá je bežná v práve anglosaskom (tzv. *punitive damages*).²⁶

V o.z. sa nachádza viacero ustanovení, ktoré by mohli jednotlivcovi slúžiť pri domáhaní sa ochrany jeho práva na zdravie. Patrí sem aj ustanovenie § 82 ods. 1 o.z., kde sa nachádza zakotvenie možností využitia zdržovacieho (negatívneho), ale aj odstraňovacieho (reštitučného) nároku. Je možné sa pozastaviť nad vyjadrením alternatívnych možností zdržovacieho a odstraňovacieho nároku v o.z., no v odbornej literatúre sa predpokladá odstránenie týchto nezrovnalostí judikatúrou, keďže by takáto právna úprava absentovala svojho zmyslu.²⁷ Chcela by som spomenúť aj možnosť jednotlivca využiť svojho nároku určiť, že k ohrozeniu, či porušeniu práva na zdravie skutočne došlo.²⁸ Túto žalobu je však podľa § 80 OSŘ možné podať len vtedy, ak má na tom osoba naliehavý právny záujem. Túto alternatívu vnímam skutočne okrajovo, keďže by malo byť primárne využitie nárokov, ktoré sú priamou cestou k dosiahnutiu zabezpečenia ochrany tohto práva.

V obč.zák. sa jednotlivé nároky pri zásahu do osobnostných práv človeka nachádzali vymenované vedľa seba v jednom ustanovení. Nárok zdržovací, nárok odstraňovací, nárok na primerané zadosťučinenie, ale aj nárok na náhradu nemajetkovej ujmy v peniazoch demonštratívne vypočítaval § 13 obč.zák..²⁹ V o.z. sa naproti tomu vo vyššie zmienenom § 82 ods. 1 o.z. nachádza výpočet taxatívny. Čo sa týka nároku na náhradu ujmy, dnes je možné jeho úpravu nájsť v rámci záväzkov z deliktov, ktorá smeruje ku kompenzácii ujmy, ktorá nastala pri ohrození alebo až porušení práva na zdravie. Na základe novozavedenej regulácie tejto problematiky prišlo k vyvráteniu prísne objektívneho princípu vo všetkých

²³ DOLEŽAL, Tomáš, DOLEŽAL, Adam. In MELZER, TĚGL, a kol. (ed): *Občanský zákoník...*, s. 511.

²⁴ VOJTEK, Petr. In ŠVESTKA, Jiří a kol. (ed). *Občanský zákoník. Komentář. Svazek VI (§ 2521 až 3081)*. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2014. s. 1104.

²⁵ BEZOUŠKA, Petr. In: HULMÁK a kol. (ed): *Občanský zákoník...*, s. 1702-1703.

²⁶ WINIGER, Bénédicte a kol. *Digest of European tort law. 2. Essential cases on damage*. Berlin/Boston: Walter de Gruyter GmbH & Co. KG, 2011. s. 20.

²⁷ BĚLOHLÁVEK, Alexander J. a kol. *Nový občanský zákoník. Srovnání dosavadní a nové občanskoprávní úpravy včetně předpisů souvisejících*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2012. s. 37.

²⁸ DOLEŽAL, Tomáš. In: MELZER, TĚGL a kol. (ed): *Občanský zákoník...*, s. 533.

²⁹ BEZOUŠKA, PIECHOWICZOVÁ: *Nový občanský zákoník. Nejdůležitější změny*. 1. vydání. Olomouc: ANAG, 2013. s. 334.

prípadoch uvedených v § 13 obč.zák.. V novej úprave deliktov stále ostáva, ako napríklad aj vo Švajčiarsku, či Rakúsku, zachovaná nepotrebnosť zavinenia pôvodcu k existencii samotného deliktu, no ak by takýmto zásahom do zdravia vznikla ujma, zodpovednosť za ňu je naviazaná na zavinenie.³⁰ Potrebnosť zavinenia k zodpovednosti za ublíženie na zdraví zakotvuje § 2895 o.z., kde sa stretáme s pojmom „škoda“, no na základe vety druhej § 2894 ods. 2 o.z. je možné dôvodiť, že sa táto norma vzťahuje aj na ujmu nemajetkovú.

Situovanie nároku na náhradu nemajetkovej ujmy pri ublížení na zdraví do záväzkov z deliktov je, dá sa povedať, aj poučením z nevhodne formulovanej starej právnej úpravy, kedy sa objavovala diskusia, či sa nárok na ochranu osobnosti v § 13 ods. 2 a nárok na ochranu zdravia ako takého v § 444 ods. 1 obč.zák. môžu uplatňovať duplicitne.³¹ Vrchný súd v Olomouci sa v jednom zo svojich rozhodnutí vyslovil pre špecialitu nároku na ochranu zdravia voči nároku na ochranu osobnosti a samostatnosť nárokov v § 13 ods. 2, 3 a § 444 ods. 1 obč.zák.. Sú to samostatné možnosti ochrany zdravia, ktoré podľa zásady „ne bis in idem“ a princípu proporcionality, nemožno uplatňovať na základe totožných skutkových tvrdení.³² „Tato odlišná skutková tvrzení by se zásadně měla týkat zásahů do odlišných dílčích osobnostních práv než těch, která odpovídají zásahům do práva na život a zdraví.“³³

Právo na ochranu telesnej integrity je v ABGB upravené v rámci jeho druhej časti, druhom oddiele a jeho tridsiatej kapitole, ktorá sa zaoberá právami na náhradu škody a zadosťučinenie, a to v § 1325 - 1327. Pred narušením práva na zdravie, ktoré dosiahne určitého stupňa intenzity, sa možno brániť aj pomocou zdržovacej žaloby.³⁴ Rovnako je možné, aby poškodený využil svojich nárokov v rámci objektívnej absolútnej zodpovednosti podľa zvláštnych zákonov.³⁵

Vyššie som uviedla len niektoré z možností ochrany práva na zdravie, ktoré som považovala za kľúčové. Ďalšie nároky súvisiace so zdravím človeka vyplývajú napríklad z práva na duševnú a telesnú integritu človeka.

---

³⁰ DOLEŽAL, Tomáš. In MELZER, TÉGL a kol. (ed). *Občanský zákoník...*, s. 533-534.

³¹ BEZOUŠKA, Petr. In HULMÁK a kol. (ed): *Občanský zákoník...*, s. 1701.

³² rozsudek Vrchního soudu v Olomouci ze dne 5. května 2010, sp. zn. 1 Co 2/2010

³³ ŽDÁREK, Roman. Souběžné uplatňování nároků na náhradu škody na zdraví a nároků z titulu porušení práva na ochranu osobnosti. *Soudní rozhledy*, 2013, roč. 19, č. 4, s. 128.

³⁴ POSCH, Willibald. In KODEK, SCHWIMANN (ed): *ABGB Praxiskommentar I...*, s. 58.

³⁵ WINIGER a kol: *Digest of European...*, s. 503.

3 Bolest', s'ťaženie spoločenského uplatnenia a ďalšie nemajetkové ujmy

Čo sa týka deliktov spočívajúcich v zásahu do zdravia, jestvuje možnosť vzniku majetkovej a nemajetkovej ujmy. Pod samotným pojmom ujma si treba predstaviť majetkovú ujmu (škodu), ale aj ujmu nemajetkovú.³⁶ Majetkovú ujmu je možné objektívne determinovať, na rozdiel od ujmy nemajetkovej, ktorá záleží na individuálnom posúdení sudcu. V prípade nemajetkovej ujmy sú z dôvodu potreby právnej istoty stanovené v o.z. zvláštne pravidlá, ako tomu je u prirodzených práv človeka.³⁷ Pod majetkovou ujmu pri zásahu do zdravia si je možné predstaviť napríklad náklady vynaložené na liečbu, náhradu za stratu na výrobku, náklady na výživu pozostalým atď..³⁸

Podmienky, ktoré musia byť kumulatívne splnené pre vznik zodpovednosti za delikt spočívajúci v ublížení na zdraví, sú rozpor s objektívnym právom a objektívna spôsobilosť zásahu zdravie ohroziť či až porušiť. Medzi neoprávneným zásahom spočívajúcom v jednaní alebo opomenutí a ohrozením alebo poruchou zdravia musíme taktiež skúmať prítomnosť kauzálneho nexu.³⁹ Zdôrazniť možno zhodnosť predpokladov pre povinnosti nahradiť ako majetkovú, tak aj nemajetkovú ujmu. U oboch je nutné posudzovať splnenie predpokladov podľa § 2909, § 2910 vety prvej alebo druhej či § 2913 o.z.. Nemajetková ujma pri ublížení na zdraví sa následne posudzuje v nadväznosti na špeciálne ustanovenia upravujúce náhradu nemajetkovej ujmy.⁴⁰

Nemajetkovú ujmu pri ublížení na zdraví môžeme chápať ako ujmu psychickú, ktorá vzniká zásahom do tohto právom chráneného statku, kedy ju poškodený môže vnímať zmyslami a negatívne sa odráža v jeho sfére.⁴¹ Dá sa povedať, že takúto ujmu nemožno oceniť peniazmi a teda nepredstavuje ani žiadny úbytok na majetku.⁴² Čo sa týka nemajetkovej ujmy pri ublížení na zdraví, môžeme sem podľa o.z. zaradiť bolesť, s'ťaženie spoločenského uplatnenia, ale aj ďalšie nemajetkové ujmy, ktoré v porovnaní s obč.zák., predstavujú novum.

ABGB obsahuje v § 1293 - 1341 úpravu zodpovednosti a náhrady, čo sa týka nielen

³⁶ VÍTOVÁ, DOHNAL, KOTULA: *Náhrada majetkové...*, s. 14.

³⁷ MELZER, Filip. Corpus delicti aneb obrana úpravy deliktneho práva v návrhu občanského zákoníku. *Bulletin advokacie*, 2011, roč. 18, č. 3, s. 27.

³⁸ Jednotlivé subjektívne práva na náhradu majetkovej ujmy pri zásahu do zdravia sa nachádzajú v § 2960 - 2968 o.z..

³⁹ DOLEŽAL, Tomáš. In MELZER, TÉGL a kol. (ed): *Občanský zákoník...*, s. 525-526.

⁴⁰ VÍTOVÁ, DOHNAL, KOTULA: *Náhrada majetkové...*, s. 17.

⁴¹ Tamtéž s. 192-193.

⁴² BEZOUŠKA, Petr. In HULMÁK a kol. (ed): *Občanský zákoník...*, s. 1498.

deliktnej, ale aj zmluvnej zodpovednosti. K zodpovednosti za delikt musí byť preukázaná príčinná súvislosť medzi jednaním a následkom, takéto jednanie musí byť ďalej protiprávne a zavinené. V Rakúsku prevláda myšlienka, že zavinenie sa odvíja od individuálnych schopností jedinca s výnimkou § 1299 ABGB, čiže odborníci ako napr. lekári musia dodržať objektívny štandard starostlivosti.⁴³

§ 1325 ABGB stanoví, že každý kto niekoho zraní, musí nahradiť danej osobe náklady na zdravotnú starostlivosť, stratu na výrobku (poprípade aj do budúcnosti, ak osoba ostane práce neschopná). Ďalej musí, na žiadosť poškodenej osoby, nahradiť aj bolesť a utrpenie (*Schmerzensgeld*) tak, aby to bolo primerané vzhľadom k zisteným okolnostiam.⁴⁴ *Schmerzensgeld* pritom, na rozdiel od našej právnej úpravy, zahŕňa okrem bolesti fyzickej aj bolesť psychickú.⁴⁵ Okrem iného si je možné pod *Schmerzensgeld* predstaviť aj náhradu za sťaženie spoločenského uplatnenia.⁴⁶

V tejto kapitole sa budem zaoberať len pojmom nemajetkovej ujmy pri ublížení na zdraví ako takej. Hlbšie, čiže aj do oblasti jej rozsahu, načriem len v rámci prvej podkapitoly.

3.1 PETL ako inšpiračný zdroj

Pri tvorbe o.z., ktorého východiskom bol hlavne vládny návrh občianskeho zákonníku z roku 1937 z dôb Československa, bolo prihliadané aj k zdrojom umožňujúcim vytvorenie moderného európskeho kódexu, pričom by medzi ne podľa dôvodovej správy mali patriť aj PETL, ktoré môžeme označiť za *soft law*. Jedná sa o dokument právne nezáväzný, ktorý však vďaka tvorcom, ktorými sú popredné osobnosti európskeho deliktneho práva, požíva rešpektu.⁴⁷

Ako som už písala vyššie, pri ublížení na zdraví môže vzniknúť ako majetková, tak aj nemajetková ujma, pričom toto členenie je obdobné aj v čl. 2:101 PETL. Pre nemajetkovú ujmu však nie je, na rozdiel od o.z., potreba ustanovenia, ktoré by koncipovalo povinnosť takúto ujmu odčiniť v súlade s § 2894 ods. 2 o.z..⁴⁸ Medzi predpoklady zodpovednosti za ujmu podľa PETL (čl. 4:101) patrí medzi inými, zhodne s o.z., subjektívna zodpovednosť. Čo

---

⁴³ KOCH, Bernhard A.. Austrian Cases on Medical Liability. *European Journal of Health Law*, 2003, roč. 10, č. 2, s. 91-93.

⁴⁴ ESCHIG, Peter Andreas, PIRCHER-ESCHIG, Erika. *Das österreichische ABGB – Th Austrian Civil Code*. Wien: LexisNexis, 2013. s. 316.

⁴⁵ WINIGER a kol.: *Digest of European...*, s. 503.

⁴⁶ BEZOUŠKA, Petr In: HULMÁK a kol. (ed): *Občanský zákoník...*, s. 1707.

⁴⁷ *Důvodová zpráva k NOZ (konsolidovaná verze)* [online]. justice.cz [cit. 10. srpna 2015]. Dostupné na <<http://obcanskyzakonik.justice.cz/images/pdf/Duvodova-zprava-NOZ-konsolidovana-verze.pdf>>.

⁴⁸ VLASÁK, Michal. Vybrané otázky práva civilních deliktů v novém občanském zákoníku na pozadí PETL. *Právní rozhledy*, 2012, roč. 20 ,č. 15-16, s. 565.

sa však týka ďalšieho z predpokladov pre naplnenie zodpovednosti za ujmu, o.z. vyžaduje protiprávnosť, pričom PETL proklamuje porušenie právom chráneného záujmu. Ďalšiu odlišnosť PETL a o.z. môžeme sledovať v rámci spôsobu náhrady ujmy, keďže PETL v súlade s obč.zák. primárne predpokladá peňažitú náhradu, pričom navrátenie do predošlého stavu je až druhou alternatívou. Keďže však posudzujem výlučne nemajetkovú ujmu pri ublížení na zdraví, ktorá sa hradí len v peniazoch, táto odchýlka nie je smerodajná. Zakotvenie ochrany práva na zdravie môžeme spozorovať v čl. 10.301 PETL, kde je explicitne spomínaná osobná ujma. Poňatie zdravia ako fundamentálnej hodnoty jedinca hodnej ústrednej ochrany pritom potvrdzuje čl. 2:102 ods. 2 PETL.⁴⁹ Ohľadom poslednej tézy možno odkázať na druhú kapitolu tejto práce.

Pokiaľ sa zaoberám čl. 10.301 ods. 1 PETL, chcela by som upriamiť pozornosť na jeho druhú vetu, ktorá zakladá právo na náhradu nemajetkovej ujmy pri ublížení na zdraví, ujmy odvodenej, aj osobám blízkym poškodenému. Obdobu tohto ustanovenia môžeme nájsť v § 2959 o.z., ktorý taktiež myslí na tzv. sekundárne obeť.⁵⁰

Ods. 2 článku 10:301 PETL predpokladá dôkladné zváženie všetkých okolností⁵¹ prípadu a rieši tak rozsah nemajetkovej ujmy. Toto ustanovenie je akýmsi medzníkom medzi právnou úpravou obč.zák. a o.z., keďže nezakotvuje ani bodové ohodnotenie ani neponecháva rozhodnutie len na voľnej úvahe súdu.⁵² Dá sa povedať, že postoj podobný PETL zastáva aj Ústavný súd, ktorý zdôraznil nutnosť aplikácie všeobecnej zásady právnej, ktorou je proporcionalita. Rovnako ako PETL stanovuje určité kritériá, ktoré by sa mali pri stanovení rozsahu náhrady zohľadňovať: závažnosť zásahu do zdravia, možnosť vyliečenia alebo eliminácia vzniknutej ujmy a miera zavinenia. Rozsah priznanej náhrady by pritom mal byť proporcionálny vo vzťahu k spôsobenej ujme na zdraví.⁵³ Možno uzavrieť, že popisované ustanovenie PETL preklenuje dve hraničné možnosti a nedá sa tak povedať, že by korešpondovalo s dnešným stavom českej právnej úpravy. Treba však doplniť, že sa Ústavný súd vytýčením vyššie uvedených kritérií na PETL ponáša.

V druhej vete ods. 2 článku 10:301 PETL sa zdôrazňuje odmietavý postoj autorov k

---

⁴⁹ VLASÁK, Michal. *Náhrada nemajetkové újmy v Princípech evropského deliktneho práva (PETL) a v návrhu občanského zákoníku* [online]. pravnickeforum.cz, 30. dubna 2009 [cit. 13. srpna 2015]. Dostupné na <<http://www.pravnickeforum.cz/archiv/dokument/doc-d33489v42933-nahrada-nemajetkove-ujmy-v-principech-evropskeho-deliktneho-prava/>>.

⁵⁰ BEZOUŠKA, Petr In: HULMÁK a kol. (ed): *Občanský zákoník...*, s. 1718.

⁵¹ Medzi jednotlivé kritériá sa zahŕňajú: závažnosť, trvanie a následky ujmy.

⁵² VLASÁK, Michal. *Náhrada nemajetkové újmy v Princípech evropského deliktneho práva (PETL) a v návrhu občanského zákoníku* [online]. pravnickeforum.cz, 30. dubna 2009 [cit. 13. srpna 2015]. Dostupné na <<http://www.pravnickeforum.cz/archiv/dokument/doc-d33489v42933-nahrada-nemajetkove-ujmy-v-principech-evropskeho-deliktneho-prava/>>.

⁵³ nález Ústavního soudu ze dne 29. září 2005, sp. zn. III. ÚS 350/03

sankčnej funkcii náhrady nemajetkovej ujmy, a keďže túto funkciu nepostrehneme na jedinom mieste PETL, je možné uzavrieť, že s ňou nepočítajú.⁵⁴ Chcem zmieniť v tomto smere diskutovaný § 2957 o.z., ktorý predstavuje všeobecné pravidlo pre náhradu pri ublížení na zdraví a usmrtení. Ako som už písala v kapitole 2.2 tejto práce, je možné si toto ustanovenie vysvetliť aj ako prejav sankčnej funkcie náhrady ujmy, pričom je však rozumné sa v zmysle kontinentálneho práva prikloniť k funkcii satisfakčnej.⁵⁵

Prirovnanie o.z. k PETL nám na základe vyššie uvedeného prináša mnohé zhody ale aj odlišnosti. Za najvýznamnejší rozdiel považujem práve tak diskutovanú problematiku rozsahu nemajetkovej ujmy pri ublížení na zdraví, keďže dnešná právna úprava nekorešponduje s vyššie vysvetleným ustanovením PETL, ktoré je kompromisom oboch riešení medzi ktorými balansuje. Vďaka mnohým zhodám však PETL nemožno odoprieť pozíciu aspoň čiastočného inšpiračného zdroja.

3.2 Bolesť, sťaženie spoločenského uplatnenia a ďalšie nemajetkové ujmy ako zložky patriace do množiny nemajetkovej ujmy na zdraví

Vyhláška č. 440/2001 Sb., ktorá bola zrušená § 3080 bodom 237 o.z, obsahovala v § 2 ods. 1 definíciu toho, čo sa považuje za bolesť. O.z. vo svojich ustanoveniach bolesť nedefinuje, čiže by sme mohli dôvodiť, že pojem bolesti nedosiahol zásadných zmien od zaužívanej judikatúry a doktríny.⁵⁶

Bolesť je stavom, ktorý môže byť sprevádzaný ako fyzickou bolesťou, tak aj bolesťou psychickou. Pre naše účely hovoríme o bolesti, ktorá je v príčinnej súvislosti s ublížením na zdraví človeka. Fyzická bolesť je spojená predovšetkým so zásahom do telesnej integrity človeka, pričom je s ňou bolesť psychická často prepojená. Napojenie bolesti psychickej na bolesť fyzickú tu však nie je vždy a psychická bolesť môže plynúť len z psychického základu. Psychickú bolesť, ktorá nie je naviazaná na bolesť fyzickú, je vhodné zaradiť do iných zložiek nemajetkovej ujmy na zdraví. Psychickú bolesť môžeme zaradiť pod ďalšie nemajetkové ujmy (duševné útrapy uvedené v § 2956 o.z.), pričom pri vzájomnej súvzťažnosti je možné ju hradiť aj v rámci sťaženia spoločenského uplatnenia.⁵⁷ Podľa vyhlášky č. 440/2001 Sb. ale aj podľa Metodiky NS sa do bolesti zahŕňa aj bolesť psychická ako duševné strádanie. To je však možné len v prípade, ak by sa jednalo o psychickú bolesť spočívajúcu v

⁵⁴ VLASÁK, Michal. Sankční náhrada škody na pozadí mezinárodní konference. *Právní rozhledy*, 2008, roč. 16, č. 24, s. 924.

⁵⁵ BEZOUŠKA, Petr. In HULMÁK a kol. (ed): *Občanský zákoník...*, s. 1702-1703.

⁵⁶ VOJTEK, Petr. In ŠVESTKA, Jiří a kol. (ed): *Občanský zákoník...*, s. 1107.

⁵⁷ BEZOUŠKA, Petr. In HULMÁK, Milan a kol. (ed): *Občanský zákoník...*, s. 1705-1707.

nepříjemnostiach bezprostredne spojených s bolesťou fyzickou ako je napríklad nepohodlie, stres. Bolo by však nespravodlivé opomenúť bolesť psychickú minimálne naviazanú na bolesť fyzickú, či na ňu vôbec nenaviazanú ako je napr. strach matky o zdravie nenarodeného dieťaťa.⁵⁸ Takýmto príkladom môže byť aj liečba znemožňujúca styk s dieťaťom a sledovanie jeho dospievania.⁵⁹

O.z. pre sťaženie spoločenského uplatnenia opäť nepredkladá definíciu, ktorá by tento pojem objasňovala. Stanoví však, že podmienkou pre náhradu tejto zložky nemajetkovej ujmy pri ublížení na zdraví poškodeného je vznik prekážky lepšej budúcnosti, čo predstavuje stratu alebo obmedzenie možnosti realizovať sa v rôznych sférach života na základe trvalého zhoršenia zdravotného stavu.⁶⁰ Možno teda poznamenať, že predpoklad náhrady sťaženia spoločenského uplatnenia zostáva rovnaký ako za starej právnej úpravy a ako je aj výslovne vyjadrený v § 3 ods. 1 vyhlášky č. 440/2001 Sb.. V Metodike NS dochádza v oblasti rozsahu náhrady sťaženia spoločenského k značnej diskontinuite s predchádzajúcou právnou úpravou.⁶¹

V prípade ďalších nemajetkových ujem sa jedná o novozakotvený pojem, ktorého hradenie neupravuje ani Metodika NS. Do tejto kategórie sa dá zaradiť bolesť psychická v rozsahu vyššie uvedenom, ale aj iné duševné útrapy.⁶² Pod iné duševné útrapy je možné aj v súlade s Metodikou NS zaradiť presiahnutie problémov vznikajúcich pri liečbe v bežných prípadoch ako je napríklad nepohodlie pri hospitalizácii presahujúcej obvyklú dobu pre podobné prípady.⁶³ Obsah jednotlivých zložiek nemajetkovej ujmy na zdraví teda autori odbornej literatúry ohraničujú pomerne rovnako, ale stanovenie presných kontúr je opäť na rozhodnutiach súdov, ktoré prídu do styku s reálnymi prípadmi.

Znenie § 2958 o.z. nám ponúka otázku, ktorá je odbornou verejnosťou diskutovaná a doposiaľ o nej nebol vytvorený jednotný záver. Časť odborníkov sa domnieva, že bolesť, sťaženie spoločenského uplatnenia, či ďalšiu nemajetkovú ujmu, môžeme zadefinovať ako čiastkové nároky, ktoré sú samostatne uplatniteľné pred súdom, samostatne vznikajú, premlčujú sa atď..⁶⁴ Obdobne bola pojímaná predchádzajúca právna úprava, čo dokazuje aj rozsiahla judikatúra v tejto oblasti. Bolesť a sťaženie spoločenského uplatnenia boli

---

⁵⁸ Tamtéž s. 1705-1711.

⁵⁹ VÍTOVÁ, DOHNAL, KOTULA: *Náhrada majetkové...*, s. 229-230.

⁶⁰ VOJTEK, Petr. In ŠVESTKA, Jiří a kol. (ed): *Občanský zákoník...*, s. 1108.

⁶¹ BEZOUŠKA, Petr. In HULMÁK a kol. (ed): *Občanský zákoník...*, s. 1709.

⁶² Tamtéž s. 1708-1709.

⁶³ VÍTOVÁ, DOHNAL, KOTULA: *Náhrada majetkové...*, s. 229.

⁶⁴ VOJTEK, Petr. In ŠVESTKA, Jiří a kol. (ed): *Občanský zákoník...*, s. 1106.

považované za samostatné nároky, ktoré tvorili celkový nárok na náhradu ujmy⁶⁵ na zdraví.⁶⁶ Iní zase pokladajú bolesť, sťaženie spoločenského uplatnenia a ďalšiu nemajetkovú ujmu len za jednotlivé pomocné zložky, pričom spolu tvoria nemajetkovú ujmu pri ublížení na zdraví ako nedeliteľný celok. Podľa ich mienky je toto pojmávanie predpokladom pre zákonom vyžadované úplné a spravodlivé stanovenie peňažitej náhrady imateriálnej ujmy pri ublížení na zdraví a odkláňajú sa tak od pojatia podľa obč.zák..⁶⁷

Doležal a Lavický vo svojom článku predostreli komplexné posúdenie tejto problematiky, pričom sa priklonili k diskontinuite s pojmávaním podľa obč.zák.. Jednou z hlavných zásad, uvedených v dôvodovej správe, o ktoré sa o.z. opiera, je diskontinuita so socialistickým obč.zák., keďže o.z. je kódex „srovnávající se s evropskou kulturní konvencí“. Úpravu náhrady nemajetkovej ujmy pri ublížení na zdraví je možné považovať za jednu z najzásadnejších zmien v rámci o.z., a preto je možné s argumentom pre celistvý nárok, spomínajúcim diskontinuitu o.z. s predchádzajúcou právnou úpravou, súhlasiť. Význam pojmov „bolesť“ a „sťaženie spoločenského uplatnenia“ v o.z. nedosiahol až tak zásadných zmien, avšak za prejav diskontinuity s obč.zák. možno považovať vytvorenie úplne nového nároku ďalších nemajetkových ujem. Vyššie uvedená nepresnosť vymedzenia jednotlivých zložiek nemajetkovej ujmy pri ublížení na zdraví by mohla byť, na základe ich eventuálneho prekryvania, ďalším z argumentov pre celistvý nárok bolesti, sťaženia spoločenského uplatnenia a ďalších nemajetkových ujem. Taktiež z procesne - právneho hľadiska je možné považovať zvolenie cesty celistvého nároku za príhodnejšie. Z hmotne - právneho hľadiska je však podstatné oddeliť jednotlivé zložky nemajetkovej ujmy na zdraví práve z dôvodu lepšieho odlišenia vzniku jednotlivých nárokov a následného premlčania, keďže moment vzniku bolesti a sťaženia spoločenského uplatnenia sa môže v značnej miere líšiť.⁶⁸ Čo sa týka vzniku ďalších nemajetkových ujem a ich následného premlčania, je možné predpokladať, že bude judikatúrou dôvodená súvislosť s bolesťou, keďže sa jedná o bolesť psychickú, ktorá je na bolesť fyzickú naviazaná minimálne alebo vôbec či tzv. „excesívne stavy“ týkajúce sa liečby poškodeného.

Očakávam, že Metodika NS, obsahujúca síce len úpravu bolesti a sťaženia spoločenského uplatnenia, bude súdmi aj napriek svojej nezáväznosti používaná. Je zrejmé, že na základe možnosti presného určenia jednotlivých čiastok náhrady za bolesť a sťaženie

---

⁶⁵ Pre zachovanie konzistentnosti textu používam v tejto práci len nové pojmoslovie (t.j. „ujma na zdraví“ nie „škoda na zdraví“).

⁶⁶ rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 28. března 2007, sp. zn. 32 Odo 132/2005

⁶⁷ BEZOUŠKA, Petr. In HULMÁK, Milan a kol. (ed): *Občanský zákoník...*, s. 1706.

⁶⁸ DOLEŽAL, Tomáš, LAVICKÝ, Petr. Pojetí náhrady nemajetkové újmy při ublížení na zdraví podle nového občanského zákoníku a s tím spojené procesní aspekty. *Právní rozhledy*, 2014, roč. 22, č. 10, s. 358-363.

spoločenského uplatnenia podľa Metodiky NS, je bezpredmetné zvažovanie prelinania jednotlivých zložiek, keďže možno usúdiť, že ďalšie nemajetkové ujmy zostanú akosi zvyškovou kategóriou. Na základe zváženia kladov a záporov počtom prevažujú argumenty pre celistvý nárok, avšak dôkladné posúdenie odlišného momentu vzniku jednotlivých nárokov považujem za dôležitejšie. Pripájam sa teda k autorom preferujúcim, v tomto ohľade, kontinuitu s predchádzajúcou právnou úpravou, čo je v súlade s mojím očakávaním používania Metodiky NS. Samozrejme, len čas a judikatúra ukážu, ktoré z pojatí bude naprieč súdmi zvolené ako smerodajné a pre uplatnenie nároku na náhradu nemajetkovej ujmy pri ublížení na zdraví vhodnejšie.

4 Peňažitá náhrada za usmrtenie alebo zvlášť závažné ublíženie na zdraví

Ak by som sa vrátila k ochrane zdravia v rámci prvej časti o.z., postmortálna ochrana osobnosti človeka je zaručená prostredníctvom ustanovenia § 82 ods. 2 o.z., ktoré uvádza: „po smrti človeka se může ochrany jeho osobnosti domáhat kterákoli z osob jemu blízkých“. V rámci záväzkov z deliktov sa však tieto osoby môžu domáhať aj odčinenia duševných útrap, ktoré sa zrodili práve v zvlášť závažnej ujme na zdraví či smrti osoby blízkej.

Delikt spočívajúci v zásahu do zdravia teda nemusí predstavovať ujmu len pre primárnu obeť, ale aj pre ďalšie osoby, ktoré sú poškodenému blízke. Ujma takýchto osôb sa prejavuje vo forme psychickej teda citovej ujmy až nervovým šokom.⁶⁹ Práve vzhľadom na úzke citové väzby medzi blízkymi osobami, nie je možné pri ublížení na zdraví a pri usmrtení bezmyšlienkovite vyradiť osobu, ktorá je s poškodeným spätá v zmysle § 22 ods. 1 o.z..⁷⁰ Česká legislatíva po dlhé roky na sekundárne obete nereagovala a dá sa povedať, že až o.z. prináša pravidlo, ktoré pri usmrtení alebo zvlášť závažnom ublížení na zdraví, osobám obeti blízkym zavádza právo na odčinenie duševných útrap pri zohľadnení všetkých, pre stanovenie spravodlivého rozsahu náhrady potrebných, okolností.

4.1 Duševné útrapy sekundárnej obete

Od 1. 5. 2004 bolo v § 444 ods. 3 obč.zák. za smrť osoby blízkej priznané právo na jednorazovú peňažitú čiastku. Kto sa pokladá za osobu blízku, vymenovávalo toto ustanovenie taxatívnym spôsobom. Tieto blízke osoby sa následne delili do viacerých skupín a priznávali sa im čiastky 85 000 Kč, 175 000 Kč alebo 240 000 Kč.⁷¹ Ústavný súd na túto zmenu v právnej úprave reagoval v jednom zo svojich nálezov z roku 2005. Stanovil, že pokiaľ nie je pozostalým určená pevne stanovená čiastka, vzhľadom k okolnostiam alebo závažnosti prípadu dostatočná, je možné, aby sa domáhali ďalšej satisfakcie prostredníctvom § 13 ods. 2 obč.zák..⁷² Do konca apríla 2004 si rodinní príslušníci zomrelého nárokovali svoje právo na ďalšiu peňažitú satisfakciu práve týmto spôsobom a teda pomocou práva na ochranu osobnosti s odôvodnením neoprávneného zásahu do súkromia, pričom súd stanovoval výšku

⁶⁹ ZIMA, Petr. Nervový šok a sekundární oběti. *Právní rozhledy*, 2008, roč. 16, č. 6, s. 216.

⁷⁰ ZOLÁKOVÁ, Zuzana. *Rozhovor s hostom mesiaca máj 2012: JUDr. Petr Šustek, PhD.* [online]. pravo-medicina.sk, 14. května 2012 [cit. 17. srpna 2015]. Dostupné na <<http://www.pravomedicina.sk/aktuality/527/rozhovor-s-hostom-mesiaca-maj-2012-judrpetsustek-phd>> .

⁷¹ KLESNIAKOVÁ, Jana. Vplyv nového občianskeho zákonníka na rozhodovanie o náhrade nemajetkovej ujmy v civilnom a v trestnom konaní. *Právní rozhledy*, 2014, roč. 22, č. 8, s. 281.

⁷² nálež Ústavního soudu ze dne 4. května 2005, sp. zn. Pl. ÚS 16/04

tejto čiastky voľnou úvahou.⁷³ Zakotvenie, v európskom práve neobvyklých fixných čiastok v rámci deliktneho práva, neznamenalo na základe vyššie uvedeného nálezu Ústavného súdu značný posun v právnej úprave oproti predchádzajúcemu stavu.⁷⁴

Stanovenie pevných čiastok za stratu blízkej osoby, ako tomu bolo za starej právnej úpravy, je podľa dôvodovej správy nevhodné. Je tomu tak kvôli rozmanitosti hĺbky citových vzťahov medzi blízkymi osobami. Napríklad je túto skutočnosť možné prezentovať na jednoduchom príklade vzťahu rodičov a detí. Bolo by neprimerané priznať za smrť rodiča rovnakú čiastku dieťaťu, ktoré malo s rodičom po celý život harmonický vzťah a dieťaťu, ktoré o svojho rodiča nejavilo záujem po desiatky rokov. Taktiež by bolo neprimerané priznať rovnakú čiastku milujúcemu pozostalému manželovi a manželovi, ktorý bol so zomrelou v rozvodovom konaní. Tieto skutočnosti by sa mali naopak do čiastky stanovenej na základe voľnej úvahy súdom premietnuť.

O.z. už teda fixné čiastky pre osoby blízke nestanoví, ale v § 2959 zakotvuje právo osôb blízkych na peňažitú náhradu, ktorá plne odčiní ich duševné útrapy. Nová právna úprava doznáva zmeny aj v zakotvení odčinenia duševných útrap nielen za usmrtenie, ale aj za zvlášť závažné ublíženie na zdraví. Náhrada za zvlášť závažné ublíženie na zdraví, pre osoby blízke poškodenému, sa za starej právnej úpravy posudzovala podľa ustanovenia § 13 ods. 2 obč.zák., a preto je možno vysvetlenie tohto pojmu čerpať z predchádzajúcej judikatúry.⁷⁵ Následkom zásahu do zdravia v jednom zo sporov riešených Najvyšším súdom síce nebola smrť, ale skoro vegetatívny zdravotný stav poškodenej. U poškodenej prišlo „*k ztrátě intelektu (středně těžké demenci), kdy je poškozená schopna pouze základní komunikace, došlo k jejímu zohyždění a poškozená není schopna sebeobsluhy, dodržování osobní hygieny ani samostatné chůze*“. Súd konštatoval, že takto závažné ublíženie na zdraví môže byť na základe neustále oživovaného utrpenia dcéry, pri jej styku s poškodenou, závažnejšie než smrť. Smrť je síce fatálnym následkom, ale je to zásah, ktorý sa postupom času obvykle zmierňuje. Dcére poškodenej ako sekundárnej obeti bola v tomto prípade priznaná peňažitá čiastka vo výške 500 000 Kč. Je zaujímavé pozorovať, že sa súd pri zdôvodnení neustále opieral o fixné čiastky stanovené v § 444 ods. 3 obč.zák., aj keď sa nejednalo o usmrtenie osoby. Súd dôvodil, že pre presiahnutie takto stanovenej čiastky je potreba splniť podmienky uvedené v § 13 ods. 2 a 3 obč.zák. a je treba okolností mimoriadneho zreteľa hodných v okolnostiach alebo závažnosti tejto ujmy. Za mimoriadne

⁷³ VÍTOVÁ, DOHNAL, KOTULA: *Náhrada majetkové...*, s. 232.

⁷⁴ KOBLIHA, Ivan a kol. *Náhrada škody podle občanského a obchodního zákonníku, zákonníku práce, v oblasti průmyslového vlastnictví a podle autorského zákona*. 1. vydání. Praha: Leges, 2012. s. 177.

⁷⁵ VÍTOVÁ, DOHNAL, KOTULA: *Náhrada majetkové...*, s. 235.

okolnosti súd považoval práve opakované utrpenie dcéry poškodenej.⁷⁶ Za účinnosti obč.zák. pritom tieto peňažité čiastky dosahovali výšky až do 1 000 000 Kč.⁷⁷ Na základe vyššie uvedeného je možné súhlasiť s názormi prijímanými v odbornej literatúre, že si je pod týmto pojmom možno predstaviť tie najzávažnejšie ujmy na zdraví.

Znenie vyššie uvedeného ustanovenia otvára otázku, čo je pod duševné útrapy možné zaradiť. Už v úvode tejto kapitoly som spomenula možné prejavy ujmy osôb blízkych a to citovú ujmu a nervový šok. Keďže nervový šok predstavuje rozvinutie duševných útrap v nemoc, je možné sa domnievať, že pod duševné útrapy v tomto ustanovení spomenuté, možno podradiť len čistú citovú ujmu. Patrí sem teda psychická bolesť (napr. smútok a žiaľ) ale aj ďalšie citové strádanie (napr. šok zo správy o smrteľnom úraze). Nervový šok ako samostatné onemocnenie je možné, po vzore nemeckej a rakúskej právnej úpravy, považovať za ujmu na zdraví a týmto spôsobom ho aj odčistiť. Bolo by nedostatočné pokladať jedinca, u ktorého prišlo k tomuto druhu následku, za sekundárnu obeť, a preto je vhodné mu, na základe naplnenia všetkých predpokladov potrebných pre vznik deliktu, priznať postavenie obeti bezprostrednej, pričom by sa k ochrane jeho zdravia použilo pravidlo uvedené vo vete prvej § 2910 o.z.. Podľa § 2910 o.z. môže osoba blízka postupovať taktiež v prípade, ak by neprišlo k tak závažnému následku ublíženia na zdraví ako je smrť či zvlášť závažná ujma na zdraví.⁷⁸

4.2 Rozsah náhrady pre osoby blízke poškodenému

Dnešná právna úprava, ktorá ponecháva stanovenie peňažitých čiastok za duševné utrpenie osôb blízkych voľnej úvahe súdu, nie je, na základe spomínanej možnosti získania ďalšej peňažitej čiastky prostredníctvom § 13 ods. 2 obč.zák., až takou novinkou. Úprava v o.z. však predstavuje zmenu v konzistentnosti, keďže voľnú úvahu zavádza priamo v rámci záväzkov z deliktov a nie je treba postupovať podľa všeobecných ustanovení pre ochranu osobnosti.⁷⁹

Problémom sa na prvý pohľad môže zdať znenie § 13 o.z., ktoré stanoví, že každý, kto sa so svojím nárokom obráti na súd, môže očakávať, že jeho prípad bude rozhodnutý obdobne ako prípad, ktorý sa s ním zhoduje v podstatných znakoch. Toto ustanovenie však nemožno vnímať príliš striktné, pretože by zrušenie fixných čiastok starej právnej úpravy nemalo na

⁷⁶ usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. září 2012, sp. zn. 30 Cdo 947/2011

⁷⁷ VÍTOVÁ, DOHNAL, KOTULA: *Náhrada majetkové...*, s. 236.

⁷⁸ BEZOUŠKA, Petr. In HULMÁK a kol. (ed): *Občanský zákoník...*, s. 1717-1721.

⁷⁹ TOMANČÁKOVÁ, Blanka. Kolikrát budeme ještě diskutovat kolik za lidské utrpení? *Právní rozhledy*, 2009, roč. 17, č. 3, s. 101.

prax žiadny dopad. Pevne stanovené čiastky v § 444 ods. 3 obč.zák. by sa pomocou judikatúry premietli aj do rozhodovania súdov od 1. 1. 2014.⁸⁰ Takúto konzerváciu judikatúry však podľa dôvodovej správy nemožno založiť. Súčasná právna úprava by mala byť vykladaná v jednote s aktuálnou spoločenskou a ekonomickou situáciou. Dôvodová správa vysvetľuje zakotvenie tohto pravidla ako potvrdenie faktického významu rozhodovacej praxe pri konkretizácii abstraktných noriem, dotváraní práva a zisťovaní významu neurčitých právnych pojmov. Aj keď nemá súdne rozhodnutie tak esenciálny význam ako v *common law*, značne dôležité miesto v českom právnom poriadku mu odoprieť nemožno a to hlavne kvôli istote a stabilite práva. § 13 o.z. ďalej zakladá možnosť súdu odchýliť sa od ustálenej judikatúry na základe náležitého vysvetlenia, čo je taktiež odrazom zámeru nebrániť faktickým zmenám, ktoré nastali v právnej úprave. Na základe vyššie uvedeného je aj podľa Vítovej, rod. Tomančákovej,⁸¹ možné použitie predchádzajúcej judikatúry v podobných prípadoch, avšak je vždy nutné dbať, aby terajšie rozhodnutie bolo v súlade s aktuálnym znením zákona.

Aby súd dosiahol už spomínanú požiadavku predvídateľnosti rozhodnutia, mal by pri svojej úvahe využiť všetky dostupné objektivizačné kritériá. V prípade núdze o takéto kritériá by mal peňažitú čiastku stanoviť podľa zásad slušnosti. Slušnosť pritom možno chápať ako ľudské posúdenie všetkých okolností prípadu s prihliadnutím k duševným útrapám sekundárnej obete.⁸² Objektivizačné kritériá je možné dôvodiť z doterajšej judikatúry a rozdeliť ich podľa jednotlivých strán vzniknutého sporu a to škodcu a sekundárnej obete. Na strane blízkej osoby sa jedná o intenzitu citového puta medzi ním a poškodeným, vek poškodeného a blízkych osôb, hmotná či existenčná závislosť na osobe poškodenej⁸³ a poskytnutie inej satisfakcie napr. vo forme ospravedlnenia či prejavu ľútosti. S posledným kritériom bezprostredne súvisí aj prvé z kritérií na strane škodcu a tým je jeho postoj, ktorý môže ovplyvniť výšku náhrady zostupne, ale aj vzostupne napr. pri chovaní preukazujúcom ľahostajnosť k spôsobenému následku. Medzi ďalšie kritériá sa zaraďujú majetkové pomery škodcu a miera zavinenia⁸⁴.⁸⁵ Odborná literatúra radí medzi kritériá, ktoré je potrebné zohľadniť pri stanovení vhodnej výšky peňažitej náhrady, aj blízkosť osôb u incidentu či

---

⁸⁰ KLESNIAKOVÁ: Vplyv nového občianskeho..., s. 282.

⁸¹ TOMANČÁKOVÁ: Kolikrát budeme..., s. 101.

⁸² BEZOUŠKA, Petr. In HULMÁK a kol. (ed): *Občanský zákoník...*, s. 1721.

⁸³ Ohľadom tohto kritéria nemožno vylúčiť ani negatívny dopad do osobnostnej sféry sekundárnej obete.

⁸⁴ Mieru zavinenia škodcu treba chápať v zmysle spolupodieľania sa bezprostrednej obete na vzniknutom následku podľa § 2918 o.z.. Viz. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 26. října 2011, sp. zn. 25 Cdo 3434/2009.

⁸⁵ VOJTEK, Petr. In ŠVESTKA a kol. (ed): *Občanský zákoník...*, s. 1118-1119.

prostriedky, akými bolo duševné utrpenie vyvolané.⁸⁶ Na základe pravidla uvedeného v § 2918 o.z., ktoré zohľadňuje okolnosti, ktoré idú k tiazii poškodeného, je možné náhradu, ktorá náleží sekundárnym obetiam, primerane znížiť. Príkladom by mohla byť autonehoda, u ktorej ju zomrelý spolujazdec spolu zavinil s vodičom auta.⁸⁷

V prípade rozhodovanom podľa účinnej právnej úpravy Okresným súdom v Hodoníne, prihliadol súd na prvom mieste k silnému citovému putu medzi sekundárnymi obet'ami a obet'ou primárnou. Zohľadnil taktiež okolnosti daného prípadu mimoriadne v ohľade dlhodobého plánovania usmrtenia poškodeného, trýznivý spôsob prevedenia tohto činu a nasledujúci vydieračský list smerujúci od škodcu sekundárnym obetiam ako aj nadmernú medializáciu tohto prípadu. Jedna zo sekundárných obetí pritom musela identifikovať telo zomrelého, čo súd taktiež zaradil medzi jednu z najťažších možných duševných útrap. Čo sa týka postoja škodcu, svojho činu neľutoval a sekundárnym obetiam sa z jeho strany nedostalo žiadneho zadosťučinenia v morálnej podobe. Zohľadnený bol taktiež vek sekundárných obetí a ich možnosť opäť sa zaradiť do bežného života. Súd spomenul taktiež, dá sa povedať, nepríjemné a ponížujúce chovanie poškodeného voči škodcovi. Po zohľadnení všetkých vyššie spomenutých okolností riešeného prípadu, súd taktiež prihliadol k predchádzajúcej judikatúre a čiastkam bežne priznávaným za usmrtenie osoby blízkej. Zohľadňoval pritom nielen fixné čiastky podľa § 444 odst. 3 obč.zák., ale aj čiastky získané prostredníctvom domáhania sa práva na ochranu osobnosti podľa § 13 ods. 2 a 3 obč.zák..⁸⁸ V postupe súdu si možno všimnúť zohľadnenie všetkých smerodajných kritérií podľa doterajšej judikatúry, ale aj prihliadnutie k podobným predchádzajúcim rozhodnutiam. Súd pri svojom rozhodnutí použil ako voľnú úvahu tak aj zásady slušnosti vo vzájomnej súvislosti, keď ľudsky hodnotil jednotlivé objektivizačné kritériá. Dá sa povedať, že prišlo ku komplexnému posúdeniu všetkých, pre spravodlivé rozhodnutie kľúčových, okolností.⁸⁹

Metodika NS na peňažitú náhradu poskytovanú osobám blízkym primárnej obeti nepamätá, a preto je možné vyššie popísaný postup považovať za komplexný. Avšak ani v prípade využitia voľnej úvahy súdu nesmie byť rozhodnutie svojvoľné. Úvahy, ktoré boli podkladom pre dané rozhodnutie musia, byť uvedené v jeho odôvodnení.⁹⁰ Použitie predchádzajúcej judikatúry je možné pri stanovení objektivizačných kritérií potrebných pre naplnenie požiadavky predvídateľnosti súdnych rozhodnutí a taktiež v sporoch podobných

⁸⁶ BEZOUŠKA, Petr. In HULMÁK a kol. (ed): *Občanský zákoník...*, s. 1722.

⁸⁷ Tamtéž s. 1588.

⁸⁸ rozsudek Okresního soudu v Hodoníně ze dne 25. května 2015, sp. zn. 10 C 265/2014, dosud nepublikováno

⁸⁹ V čase sprístupnenia (júl 2015), bolo proti tomuto rozhodnutiu podané odvolanie ako zo strany sekundárných obetí, tak zo strany škodcu.

⁹⁰ SVOBODA, Karel a kol. *Občanský soudní řád. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013. s. 472.

tým, ktoré súdy riešili v minulosti, ak je takéto rozhodnutie v súlade s dnešnými požiadavkami na odčinenie plne vyvažujúce utrpenie osôb blízkych.

4.3 Náhrada nemajetkovej ujmy za usmrtenie alebo zvlášť závažné ublíženie na zdraví v Rakúsku a Nemecku

Nemajetková ujma utrpená blízkymi príbuznými osoby zosnulej alebo vážne zranenej, je podľa všeobecného názoru v Rakúsku, nahraditeľná pri splnení istých podmienok. Ak by takáto osoba utrpela ublíženie na zdraví - *shock damage*, je jej podľa § 1325 ABGB priznaný kompenzačný nárok, a to aj v prípadoch ujmy spôsobenej z ľahkej nedbanlivosti. Fundamentálnym predpokladom pre tento kompenzačný nárok je porušenie jej telesnej a duševnej integrity. Chovanie škodcu by teda malo byť vo vysokej miere spôsobilé ublížiť na zdraví aj blízkym príbuzným osoby zosnulej alebo vážne zranenej.⁹¹ Právo na náhradu podľa § 1325 ABGB pritom vzniká len vtedy, ak vznikne psychická porucha patologického rázu.⁹² Ak by však takáto osoba utrpela emocionálnu ujmu, ktorá nedosahuje potrebného stupňa závažnosti pre to, aby bola považovaná za ujmu na zdraví v zmysle § 1325 ABGB, je pre vznik nároku na kompenzáciu potreba, aby škodca jednal s hrubou nedbanlivosťou alebo úmyselne.⁹³ V prípade ľahkej nedbanlivosti alebo v prípadoch, kedy nie je potreba zavinenia, chýba nevyhnutný vážny dôvod pre to, aby bolo možné pričítať túto ujmu škodcovi. Najvyšší súd v Rakúsku svojím rozhodnutím, zo dňa 16. 5. 2001, 2 Ob 84/01v potvrdil medzeru v práve v prípadoch, kedy u sekundárnych obetí prichádza k ujme citovej, keďže je nemožné nahradiť ju podľa § 1325 ABGB. Opomenutie citovej ujmy by však bolo vzhľadom k sekundárnej obeti neadekvátne a takúto ujmu je možné nahradiť podľa všeobecných pravidiel v § 1323-1324 ABGB.⁹⁴ Podľa judikatúry je pri určovaní výšky zadosťučinenia kľúčová intenzita rodinných vzťahov.⁹⁵

§ 823 ods. 1 BGB chráni jedinca, mimo iné, aj proti zásahu do zdravia. Za zásah do zdravia v zmysle vyššie uvedeného ustanovenia sa podľa nemeckého práva považuje nervový šok blízkych príbuzných primárnej obeti vtedy, ak sa u nich vyskytnú medicínsky rozpoznateľné následky, ktoré presahujú utrpenie obyčajného jedinca v obdobnej situácii.⁹⁶

---

⁹¹ The Common Core of European Private Law. *The Recovery of Non-Pecuniary Loss in European Contract Law*. Cambridge: Cambridge University Press, 2015. s. 191-192.

⁹² WINIGER a kol.: *Digest of European...*, s. 504.

⁹³ The Common Core of European Private Law. *The Recovery...*, s. 191-192.

⁹⁴ WINIGER a kol.: *Digest of European...*, s. 505.

⁹⁵ BEZOUŠKA, Petr. In HULMÁK a kol. (ed): *Občanský zákoník...*, s. 1720.

⁹⁶ MARKESINIS, Basil S., UNBERATH, Hannes. *The German Law of Torts: A Comparative Treatise*. 4. edition, entirely revised and updated. Portland, Oregon: Hart Publishing, 2002. s. 45-47.

Psychická stabilita týchto osôb pritom nie je smerodajná. Keďže nemecké právo principiálne odmieta náhradu nemajetkovej ujmy takýmto osobám, je logické, že nastavené štandardy pre jej priznanie sú vysoké. Žiadať náhradu nemajetkovej ujmy môže blízky príbuzný len vtedy, keď príde k úmrtiu či ťažkému zraneniu poškodeného.⁹⁷ Rozhodnutie Spolkového súdneho dvora, zo dňa 11. 5. 1971, VI ZR 78/70 vykresľuje, a to hlavne v spojení s ďalšími obdobnými rozhodnutiami, silný dôraz, ktorý kladú nemecké súdy na potrebu závažnosti a nevšednej povahy nervového šoku blízkych príbuzných.⁹⁸ Náhrada pritom býva priznávaná blízkym príbuzným primárnej obete, ale aj snúbencom či partnerom v úbostnom vzťahu.⁹⁹ Z vyššie uvedeného je možné dôvodiť, že citová ujma, ktorej náhradu možno pozorovať ako v rakúskom tak v českom právnom poriadku, sa v Nemecku nehradí.

---

⁹⁷ MARKESINIS, Basil a kol. *Compensation for personal injury in English, German and Italian law: A Comparative Outline*. Cambridge: Cambridge University Press, 2005. s. 82.

⁹⁸ MARKESINIS, UNBERATH: *The German Law...*, s. 47.

⁹⁹ MARKESINIS a kol. *Compensation for personal...*, s. 82.

5 Náhrada nemajetkovej ujmy na zdraví

Všeobecné pravidlo zakotvujúce právo na náhradu pri ujme na prirodzených právach človeka je premietnutím potreby stanovenia povinnosti náhrady nemajetkovej ujmy podľa § 2894 ods. 2 o.z.. Toto ustanovenie sa však použije až po naplnení všetkých predpokladov potrebných pre vznik deliktu. Povinnosť hradiť ujmu vyplýva väčšinou z ustanovenia § 2910 vety prvej o.z.. Povinnosť hradiť ujmu nemajetkovú potom vyplynie práve z ustanovenia § 2956 o.z.. V tomto ustanovení je zdôraznená potreba ako ujmu nemajetkovú odčiniť duševné útrapy poškodeného (psychické utrpenie), ktoré je možno v súvislosti s ublížením na zdraví zaradiť medzi ďalšie nemajetkové ujmy.¹⁰⁰ § 2958 o.z., týkajúci sa náhrady nemajetkovej ujmy pri ublížení na zdraví, nadväzuje na § 2956 o.z. a stanovuje, čo sa hradí: bolesť, ďalšie nemajetkové ujmy a sťaženie spoločenského uplatnenia. Cieľom § 2958 o.z. je komplexná náhrada, ktorá by zahŕňala všetko vytrpené v súvislosti so zásahom do zdravia, a preto sa zavádza nový pojem ďalších nemajetkových ujem, ktorý má zahrnúť to, čo nie je obsahom vytrpených bolestí a sťaženia spoločenského uplatnenia.¹⁰¹

Nemajetkovú ujmu pri ublížení na zdraví je podľa § 2958 o.z. možno odčiniť len peňažitou náhradou. Otázkou však je, či je takáto ujma vyčísliteľná. Na základe premietnutia sa zdravotného stavu obyvateľstva do výkonnosti národného hospodárstva a príjmov štátneho rozpočtu, pokladá štát zdravie predovšetkým za hodnotu ekonomickú.¹⁰² Pri zaoberaní sa rozsahom náhrady nemajetkovej ujmy na zdraví, je potrebné zohľadniť nielen aktuálnu právnu úpravu, ale aj právnu úpravu predchádzajúcu. Pre komplexnosť považujem za potrebné do tohto výkladu zakomponovať aj Metodiku NS, ktorou sa však budem podrobnejšie zaoberať až v nasledujúcej kapitole. Táto kapitola bude obsahovať prezentáciu rozsahu náhrady nemajetkovej ujmy na zdraví, ak by Metodika NS neexistovala, alebo ak by sa ju súd rozhodol nepoužiť.

Opustenie predchádzajúceho pojatia náhrady nemajetkovej ujmy na zdraví podľa § 444 ods. 2 obč.zák. deklaruje už dôvodová správa. Zavrhuje tak možnosť, aby sadzby pre náhradu nemajetkovej ujmy na zdraví stanovil zákon či dokonca podzákonný právny predpis. Zdôrazňuje taktiež nezávislosť súdu pri jeho rozhodovaní na moci zákonodarnej či moci výkonnej.

---

¹⁰⁰ BEZOUŠKA, Petr. In HULMÁK a kol. (ed): *Občanský zákoník...*, s. 1700-1701.

¹⁰¹ Tamtéž s. 1705.

¹⁰² SVOBODA, Petr, ONDŘEJEK, Pavel, ŠUSTEK, Petr a kol. *Filozofické a právně teoretické aspekty lidských práv*. Praha: Univerzita Karlova v Praze, Právnická fakulta, 2013. s. 106.

5.1 Zrušená bodová vyhláška

Na základe zmocňovacieho ustanovenia v § 444 ods. 2 obč.zák. bolo možné určiť rozsah nemajetkovej ujmy na zdraví v konkrétnom prípade, ale aj maximálnu výšku náhrady, podľa vyhlášky č. 440/2001 Sb., ktorá vo svojich prílohách stanovovala jednotlivé sadzby bodového ohodnotenia. Predchádzajúca právna úprava náhrady za bolesť spočívala v priradení sadziieb bodového ohodnotenia jednotlivým bolestivým stavom na základe ich medicínskeho posúdenia. Hradila sa bolesť spôsobená samotným zásahom, bolesť pri liečení a odstraňovaní následkov. Bodové ohodnotenie prevádzal posudzujúci lekár, ktorý svoje závery zhrnul v lekárskom posudku. Pri určovaní bodového ohodnotenia sa vychádzalo z akútnej fázy bolesti a hodnotenie bolo možné previesť až v okamihu stabilizácie bolesti. Za potrebné sa pokladalo zohľadniť aj rozsah a spôsob poškodenia zdravia, závažnosť, priebeh liečby vrátane jej náročnosti a prípadné komplikácie.¹⁰³

Vyhláška č. 440/2001 Sb. určovala taktiež sadzby bodového ohodnotenia za sťaženie spoločenského uplatnenia. Táto náhrada sa poskytovala v situáciách uvedených vo vete prvej § 3 ods. 1 vyhlášky č. 440/2001 Sb.. Stanovená výška náhrady nemala byť príliš nízka, ale ani príliš vysoká, čiže primeraná povahe následkov a ich predpokladanému vývoju, v rozsahu, v akom je obmedzená možnosť uplatnenia poškodeného v živote a spoločnosti. Rozhodnými kritériami pre obodovanie sťaženia spoločenského uplatnenia boli závažnosť ujmy na zdraví, jej predpokladaný vývoj a priebeh liečenia.¹⁰⁴ Výšku ohodnotenia, tak ako u bolesti, stanovil lekár vo svojom posudku. Pri stanovení bodového ohodnotenia bolo nutné prihliadať k možnostiam spoločenského uplatnenia poškodeného pred úrazom. To znamená, že ak bolo spoločenské uplatnenie poškodeného pred posudzovaným zásahom do zdravia už v určitých sférach obmedzené alebo znemožnené, bolo by škodcovi možné pričítať len zhoršenie už narušeného zdravotného stavu.¹⁰⁵

Takéto rigidné stanovenie výšky náhrady za bolesť a sťaženie spoločenského uplatnenia bolo možné individualizovať na dvoch úrovniach, pričom prvou možnosťou bolo jej zvýšenie posudzujúcim lekárom v súlade s § 6 vyhlášky č. 440/2001 Sb.¹⁰⁶. Primerané zvýšenie stanovenej peňazitej náhrady pritom mohol podľa § 7 ods. 3 vyhlášky č. 440/2001 Sb. previesť aj súd, a to vo „*zvlášť výjimečných prípadoch hodných mimořádného zřetele*“.¹⁰⁷

¹⁰³ KOBLIHA: *Náhrada škody...*, s. 170-172.

¹⁰⁴ Tamtéž s. 172-173.

¹⁰⁵ POKORNÝ, Milan, HOCHMAN, Josef. *Odpovědnost za škodu v právu občanském a pracovním*. 3. aktualizované a doplněné vydání podle stavu k 1. 10. 2008. Praha: Linde Praha, 2008. s. 115.

¹⁰⁶ V prípade náhrady za bolesť bolo možné zvýšenie až o 100%, u sťaženia spoločenského uplatnenia o 50%.

¹⁰⁷ KOBLIHA: *Náhrada škody...*, s. 173-174.

§ 7 ods. 3 vyhlášky č. 440/2001 Sb. má relatívne neurčitú hypotézu, čo znamená, že aj v predchádzajúcej právnej úprave musel súd použiť voľnú úvahu pri tom, aby určil, na ktoré prípady sa toto ustanovenie bude vzťahovať a aké zvýšenie bude danému prípadu primerané.¹⁰⁸ Zo samotnej dikcie tohto ustanovenia ale aj z judikatúry je možné dôvodiť, že podmienky pre naplnenie predpokladov k použitiu tohto ustanovenia, boli veľmi prísne.¹⁰⁹ Podľa judikatúry sem možno zaradiť prípady, kedy ani zvýšenie náhrady lekárom nebolo možné považovať za dostatočné. U sťaženia spoločenského uplatnenia sa jednalo predovšetkým o prípady, kedy kultúrne, športové, či iné zapojenie poškodeného pred zásahom do zdravia bolo na vysokej úrovni a mimoriadne, napríklad zásah do zdravia vyžadujúci následnú amputáciu oboch nôh vrcholovej baletky. Toto zvýšenie sa pritom prevádzalo násobkom z peňažitej čiastky vypočítanej podľa § 3 ods. 1 a § 6 ods. 1 písm. c, vyhlášky č. 440/2001 Sb.. Len súd mohol určiť, aký násobok základného bodového ohodnotenia je adekvátny vzhľadom k okolnostiam daného prípadu.¹¹⁰ Úvaha súdu o primeranom zvýšení náhrady však bola obmedzená stanovením rámcových predpokladov pre vznik nároku na náhradu sťaženia spoločenského uplatnenia podľa bodového ohodnotenia ale aj predpokladov, ktoré je treba naplniť, aby súd priznal zvýšenie tejto náhrady. Tieto hľadiská určujú uberanie sa súdu pri úvahe o stanovení násobku základného bodového ohodnotenia, ktoré by boli v súlade s požiadavkou primeranosti.¹¹¹

Ústavný súd, už v tejto práci spomínanom náleze, nabádal k extenzívnemu výkladu § 7 ods. 3 vyhlášky č. 440/2001 Sb., ale aj k vyššej miere individualizácie jednotlivých prípadov, keď uviedol, že dobrým príkladom prípadu spadajúceho do tohto ustanovenia je obmedzenie funkčnosti ľadvín, ako jedného z najdôležitejších ľudských orgánov, nezodpovedným prístupom operátora. V tomto prípade taktiež vymedzil kritériá, ktoré by sa mali pri posudzovaní jednotlivých okolností prípadu zohľadniť a zdôraznil požiadavku proporcionality medzi následkom na zdraví a priznanou peňažitou čiastkou, ako predpoklad pre zachovanie ústavnosti.¹¹²

Účinná legislatíva už podľa znenia § 2958 o.z. doznáva citeľných zmien. Na základe zrušenia vyhlášky č. 440/2001 Sb. má svoju oporu pri rozhodovaní o výške zadost'učinenia pre poškodeného aj v zásade primeranosti. Pre dodržovanie princípu proporcionality pri rozhodovaní tohto druhu sporov sa Ústavný súd vyjadril aj vo svojom nedávnom náleze

¹⁰⁸ TOMANČÁKOVÁ: Kolikrát budeme..., s. 100.

¹⁰⁹ VOJTEK, Petr. K odškodňování stížení společenského uplatnění podle nového občanského zákoníku. *Soudce*, 2013, roč. 15, č. 4, s. 5.

¹¹⁰ rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 29. srpna 2006, sp. zn. 25 Cdo 1279/2005

¹¹¹ rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 13. prosince 2007, sp. zn. 21 Cdo 244/2007

¹¹² nález Ústavního soudu ze dne 29. září 2005, sp. zn. III. ÚS 350/03

z roku 2014¹¹³, v ktorom síce rozhoduje podľa predchádzajúcej právnej úpravy, ale možno z neho dôvodiť potrebu zohľadnenia tohto princípu naďalej, čiže aj za účinnej právnej úpravy, kde je táto požiadavka aj explicitne vyjadrená v § 2951 ods. 2 o.z., keďže len takto je možné dosiahnuť požiadavku ústavnosti a spravodlivé rozhodovanie všeobecne.¹¹⁴

5.2 Rozsah náhrady

Odčítovanie nemajetkovej ujmy všeobecne spočíva, podľa § 2951 ods. 2 o.z., v odčinení primeraným zadosťučinením v peniazoch, pričom iný spôsob náhrady je možný, len ak by skutočne a dostatočne odčínil vzniknutú ujmu. Je však nutné podotknúť, že § 2958 o.z. je špeciálnym ustanovením a povoľuje výhradne peňažitú náhradu, ktorá je jednorazová. Len u sťaženia spoločenského uplatnenia je opakovane možné priznať ďalšiu peňažitú čiastku, ak by postupom času prišlo k ďalšiemu zhoršeniu stavu poškodeného. O ospravedlnení teda nie je možné uvažovať ako o dostatočnej náhrade pri zásahu do zdravia.¹¹⁵

Čo sa týka rozsahu nemajetkovej ujmy na zdraví, primeraná peňažitá náhrada by mala podľa § 2958 o.z. plne vyvažovať vytrpené bolesti, ďalšie nemajetkové ujmy a v prípade vzniku prekážky lepšej budúcnosti, aj sťaženie spoločenského uplatnenia. Ako som písala pri výklade § 2959 o.z., je nutné chápať v zákone vyjadrené pravidlá smerujúce k odčineniu nemajetkovej ujmy pri ublížení na zdraví vo vzájomnej súvislosti. Čím menej máme objektivizačných kritérií, ktoré by nám stanovili výšku náhrady, tým viac musíme zapojiť zásady slušnosti. Slušnosť v sebe tentokrát zahŕňa ohľaduplnosť voči utrpeniu primárnej obeť a prijatie možného nahodnotenia v prípade pochybností, založené na celospoločenskom konsenze.¹¹⁶ „Větší než malé množství“ predstavuje analógiu tohto ustanovenia, keďže jeho použitím zákonodarná moc dala priestor pre súdny výklad, tak ako tomu je v tomto prípade, keďže § 2958 o.z. nestanovuje presný postup náhrady nemajetkovej ujmy na zdraví.¹¹⁷ Ako uvádzam nižšie, v určitej miere je použiteľná taktiež predchádzajúca

¹¹³ nález Ústavního soudu ze dne 22. května 2014, sp. zn. I. ÚS 3367/13

¹¹⁴ JIRSA, Jaromír. *Odškodňování újmy na zdraví – aneb ohlednutí několik let zpět a vyhlédnutí do budoucna zároveň* [online]. [pravniprostor.cz](http://www.pravniprostor.cz), 9. července 2014 [cit. 10. března 2015]. Dostupné na <<http://www.pravniprostor.cz/clanky/obcanske-pravo/odskodnovani-ujmy-na-zdravi-aneb-ohlednuti-nekolik-let-zpet-a-vyhlednuti-do-budoucna-zaroven>>.

¹¹⁵ BEZOUŠKA, Petr. In HULMÁK a kol. (ed): *Občanský zákoník...*, s. 1710.

¹¹⁶ Tamtéž s. 1709-1710.

¹¹⁷ KRÍSTEK, Lukáš. *Nejvyšší soud nahrazuje judikaturu a obchází moc zákonodárnou i výkonnou* [online]. jinepravo.blogspot.cz, 29. dubna 2014 [cit. 28. srpna 2015]. Dostupné na <<http://jinepravo.blogspot.cz/2014/04/lukas-kristek-nejvyssi-soud-nahrazuje.html>>.

judikatúra.¹¹⁸ Ďalej je treba zohľadniť aj judikatúru Ústavného súdu, o ktorej som písala v závere predchádzajúcej podkapitoly, kedy sa Ústavný súd opakovane vyjadroval pre rozhodovanie v súlade so zásadou proporcionality a pre zohľadnenie okolností daného prípadu. Účinná právna úprava tak predpokladá silnú sudcovskú osobnosť. Nemožno však opomenúť ani možnosť použitia Metodiky NS.¹¹⁹

5.2.1 Bolesť a sťaženie spoločenského uplatnenia

Odčinenie za vytrpené bolesti by malo zodpovedať okolnostiam daného prípadu. Vždy by sa však, aj vzhľadom k § 13 o.z., malo dbať na nutnú mieru objektivizácie. Na základe potreby predvídateľného rozhodovania nie je možné určovanie výšky bolestného absolútne oprostíť „od základných východísk založených na kategorizaci následků z lékařského hlediska“. Medzi objektivizačné kritériá by bolo možné zaradiť, vo vyhláske č. 440/2001 Sb. uvedené, rozsah a spôsob ublíženia na zdraví ako aj jeho závažnosť. Z nich je možné dôvodiť intenzitu a dĺžku trvania bolesti.¹²⁰ Nová právna úprava je však vo svojom znení vágna a doriešenie tejto otázky tak náleží voľnej úvahe súdu. Metodika NS prijíma podobný prístup ako predchádzajúca právna úprava, keďže príloha č. 1 vyhlášky č. 440/2001 Sb. bola po revízii odborných lekárskejších spoločností námetom pre časť B Metodiky NS.

Ak kvalifikujeme sťaženie spoločenského uplatnenia poškodeného, zvažujeme jeho možnosti na plnohodnotný život, porovnávame aktivity a životný štýl poškodeného pred zásahom do jeho zdravia so stavom po ustálení liečby.¹²¹ Vo vyhláske č. 440/2001 Sb. sa nachádzala klasifikácia zásahov do zdravia s príslušným bodovým ohodnotením, napríklad strata hrotu nosu predstavovala sadzbu 250 bodov a jej zvýšenie bolo možné len spôsobmi popísanými v predchádzajúcej podkapitole. Metodika NS zaujíma postoj, ktorý pre vyjadrenie obmedzenia poškodeného uplatniť sa v bežnom živote považujem za oveľa vhodnejší.

Odhládnuť od Metodiky NS, by sa súdom mohla javiť vhodná možnosť prihládnuť pri svojom rozhodovaní k vyhláske č. 440/2001 Sb. ako k *soft law*. Takéto riešenie by však nebolo v súlade s úmyslom zákonodarcu, ktorý zrušením tejto vyhlášky opúšťa myšlienku, že by sadzobník výšky náhrad mala stanoviť zákonodarná moc, či dokonca výkonná moc.¹²² Zrušenie bodovej vyhlášky však vzhľadom k doterajšej judikatúre a § 13 o.z. neznamená jej

¹¹⁸ BEZOUŠKA, Petr. In HULMÁK a kol. (ed): *Občanský zákoník...*, s. 1710-1711.

¹¹⁹ JIRSA, Jaromír. *Odškodňování újmy na zdraví – aneb ohlednutí několik let zpět a vyhlédnutí do budoucna zároveň* [online]. *pravniprostor.cz*, 9. července 2014 [cit. 10. března 2015]. Dostupné na <<http://www.pravniprostor.cz/clanky/obcanske-pravo/odskodnovani-ujmy-na-zdravi-aneb-ohlednuti-nekolik-let-zpet-a-vyhlednuti-do-budoucna-zaroven>>.

¹²⁰ BEZOUŠKA, Petr. In HULMÁK a kol. (ed): *Občanský zákoník...*, s. 1707.

¹²¹ Tamtéž s. 1709.

¹²² VOJTEK, Petr. In ŠVESTKA a kol. (ed): *Občanský zákoník...*, s. 1109.

úplné vymiznutie. Nie je vylúčené, aby sa súdy pri svojom rozhodovaní o túto judikatúru opreli, ak bude korešpondovať s dnešnou právnou úpravou s ohľadom na aktuálnu spoločenskú a ekonomickú situáciu.¹²³ Ústavný súd za predchádzajúcej právnej úpravy dôvodil, že pokiaľ súd považuje vyhlášku č. 440/2001 Sb. za protiústavnú, nebráni mu nič v tom, aby ju nepoužil a rozhodol len v intenciách obč.zák., ktorý prevádzala.¹²⁴ Všeobecné súdy mali postupovať podľa tejto vyhlášky len vtedy, ak považovali ňou stanovené čiastky, aj po prípadnom zvýšení, za dostatočné.¹²⁵ Ústavný súd v skutočnosti nikdy neproklamoval rozhodovanie podľa tabuliek, ale ako som už písala vyššie, zdôrazňoval potrebu rozhodovania v súlade s princípom proporcionality a kládol dôraz na individualizáciu jednotlivých rozhodnutí.¹²⁶

5.2.2 Ďalšie nemajetkové ujmy

Význam novozavedeného pojmu „ďalšie nemajetkové ujmy“ tkvie v potrebe komplexnosti náhrady za všetky útrapy, ktoré boli spôsobené poškodenému zásahom do zdravia. Tento pojem, ako uvádzam v kapitole 3.2, predstavuje psychickú bolesť, ktorá nemá súvislosť s bolesťou fyzickou, a iné duševné útrapy.¹²⁷ Všetky tri zložky by sa mali posudzovať vo vzájomnej súvislosti. Ďalšie nemajetkové ujmy by tak mali doplniť to, čo nie je obsahom bolesti a sťaženia spoločenského uplatnenia. Keďže sa jedná o novum, nemôžem tak ako u predchádzajúcich zložiek posudzovať túto problematiku v súvislosti s predchádzajúcim právnym stavom. Ani Metodika NS pre určovanie výšky náhrady za ďalšie nemajetkové ujmy nestanoví vzorec, podľa ktorého by bolo možné rozhodovať a súd tak bude musieť rozhodovať výlučne podľa svojej voľnej úvahy v previazaní so zásadami slušnosti podľa § 2958 o.z., v súlade so zásadou primeranosti a po zohľadnení všetkých okolností daného prípadu.

5.2.3 Okolnosti na strane škodcu a poškodeného, ktoré môžu ovplyvniť výšku náhrady

Súd by pri voľnej úvahe podľa § 136 OSŘ, pri súčasnom zohľadnení vyššie uvedeného, mal dbať aj na dôkladné zváženie okolností ako na strane škodcu, tak aj na strane poškodeného. Stanovenie peňažitej čiastky nie je, na základe vágnosti dikcie zákona jednoduché, a preto aj tieto ustanovenia môžu dopomôcť k stanoveniu spravodlivej výšky

¹²³ BEZOUŠKA, Petr. In HULMÁK a kol. (ed): *Občanský zákoník...*, s. 1710-1711.

¹²⁴ nález Ústavního soudu ze dne 16. října 2007, sp. zn. Pl. ÚS 50/05

¹²⁵ BEZOUŠKA, Petr. In HULMÁK a kol. (ed): *Občanský zákoník...*, s. 1710.

¹²⁶ nález Ústavního soudu ze dne 29. září 2005, sp. zn. III. ÚS 350/03

¹²⁷ VÍTOVÁ, DOHNAL, KOTULA: *Náhrada majetkové...*, s. 229-230.

náhrady.¹²⁸

Výška náhrady za ujmu na zdraví sa môže znížiť s ohľadom na okolnosti, ktoré sú pričítateľné poškodenému podľa § 2918 o.z., pričom sa teda jedná o všeobecný liberačný dôvod vo všetkých prípadoch náhrady ujmy. Jedná sa o aktívne či pasívne jednanie poškodeného, ktoré prispelo k vzniku alebo zväčšeniu ujmy na zdraví. Na základe tohto ustanovenia je možné, ako som už písala v kapitole 4.2, znížiť náhradu aj sekundárnym obetiam. Spoluúčasť poškodeného na delikte však musí byť významná, inak sa nedelí. Dá sa povedať, že týmto ustanovením sa napĺňa aj hľadisko slušnosti a spravodlivosti.¹²⁹

§ 2957 o.z. naopak zdôrazňuje potrebu, pri určovaní výšky náhrady nemajetkovej ujmy na zdraví, vychádzať z chovania škodcu, ktoré je možné považovať za okolnosti hodné zvláštneho zreteľa. Prvou takouto okolnosťou je úmyselné spôsobenie ujmy poškodenému. Toto ustanovenie demonštratívne stanovuje konkrétne prípady úmyselného spôsobenja ujmy. Možno sem napríklad zaradiť zámernú medializáciu ujmy na zdraví škodcom a tak násobenie účinkov tejto ujmy jej uvádzaním vo verejnú známosť. Zákon uvádza aj obdobné závažné dôvody a tým opäť otvára priestor pre využitie voľnej úvahy súdu. Zohľadňuje sa taktiež obava zo straty života alebo vážneho poškodenia zdravia napríklad pri určení a oznámení nesprávnej diagnózy lekárom bez preukazujúceho vyšetrenia.¹³⁰

Zhodnotenie aktuálneho sporu týkajúceho sa náhrady nemajetkovej ujmy môže byť kompletne až po posúdení existencie okolností, ktoré by mohli výšku náhrady zvýšiť alebo znížiť.

5.3 Náhrada nemajetkovej ujmy na zdraví a jej rozsah v právnej úprave Rakúska a Nemecka

V Rakúsku a Nemecku predstavuje náhrada nemajetkovej ujmy pri ublížení na zdraví peňažitú kompenzáciu za vytrpenú fyzickú ale aj psychickú bolesť. Táto peňažitá čiastka by mala korešpondovať s aktuálnym zhodnotením fyzického a psychického nepohodlia jedinca, ktoré bolo spôsobené zásahom do zdravia. Nemecká a rakúska právna úprava je vo svojom znení značne vágna a stanovenie náhrady, tak ako aj podľa českej právnej úpravy, závisí vo veľkej miere na sudcovi. Sudcovia môžu považovať za podklad pre svoje rozhodovanie fundamentálne funkcie deliktneho práva,¹³¹ odborné kvalitatívne vyhodnotenie zdravia obete

---

¹²⁸ Tamtéž s. 193.

¹²⁹ BEZOUŠKA, Petr. In HULMÁK a kol. (ed): *Občanský zákoník...*, s. 1588-1589.

¹³⁰ Tamtéž s. 1702-1703.

¹³¹ Jedná sa najmä o funkciu kompenzačnú.

po zásahu do zdravia ale aj predchádzajúcu judikatúru či špecifické vodidlá. V princípe by sudca nemal rozhodovať s ohľadom na pohlavie, vek, príjem, majetkovú, sociálnu a ekonomickú pozíciu obete ako aj na ďalšie jej subjektívne vlastnosti. Súdny naopak zohľadňuje pričinenie poškodeného na jednaní, ktoré mu spôsobilo zásah do zdravia.¹³²

V Rakúsku sa považuje *Schmerzensgeld* za najvýznamnejšiu náhradu, čo sa týka nemajetkových ujem. Takáto náhrada by mala poškodenému poskytnúť vyrovnanie za vytrpené bolesti a stratu radosti zo života a zároveň tak prispieť k prekonaniu jeho ťažkostí.¹³³ Miera kompenzácie všeobecne podľa § 1324 ABGB záleží na tom, o aké zavinenie sa jedná. Výnimkou z tohto pravidla je nasledujúci § 1325 ABGB, ktorý upravuje náhradu majetkovej ale aj nemajetkovej ujmy na zdraví. K takejto kompenzácii je povinný každý škodca a to aj v prípade ľahkej nedbanlivosti. Rozsah náhrady súd určuje s ohľadom na daný zásah do zdravia ako aj podľa dĺžky jeho trvania a intenzity vytrpenej bolesti.¹³⁴ Zohľadnené môžu byť taktiež aj negatívne dopady zásahu do zdravia na budúcnosť poškodeného.¹³⁵ Súdny sa však primárne sústreďujú hlavne na objektívne kritériá, ktorými sú typ a závažnosť zranenia. Väčšina sudcov odmieta brať do úvahy subjektívne elementy ako je citlivosť alebo ďalšie osobné pomery poškodeného. Náhrada nemajetkovej ujmy na zdraví sa hradí v rámci jednej celkovej sumy, v ktorej sú zahrnuté všetky jej zložky. Podľa teórie by táto suma nemala predstavovať násobok nejakého denného zárobku. V praxi však súdy berú do úvahy štatistické dáta v tabuľkách, ktoré sú pravidelne zverejňované na báze predchádzajúcich náhrad nemajetkových ujem na zdraví. Tieto tabuľky uvádzajú priemerné sadzby náhrad za deň, predstavujúci konštantu trvania bolesti, a to podľa stupňujúcej sa závažnosti bolesti (bolesť ľahká, stredná, silná až trýznivá). Nemali by však slúžiť ako matematické konštanty ale ako pomocné vodidlá k stanoveniu adekvátneho rozsahu náhrady za nemajetkovú ujmu na zdraví.¹³⁶ Spomínané tabuľky, čiže *Schmerzensgeldsätze*, je možné jednoducho dohľadať na internete, pričom sú zverejňované každoročne vo februári. Sadzba za deň sa v týchto tabuľkách z februára roku 2015, pohybuje v rozmedzí 100 - 360 euro.¹³⁷

§ 823 BGB chráni jednotlivca aj pred zásahom do zdravia a priznáva mu náhradu vzniknutej ujmy, či už takýto čin spáchal škodca úmyselne alebo nedbanlivostne. Pod

---

¹³² LEITER, Andrea, THÖNIB, Magdalena, WINNERC, Hannes. Evaluating human life using court decisions on damages for pain and suffering. *International Review of Law and Economics*, 2012, roč. 32, č. 1, s. 119-128.

¹³³ HARRER, Friedrich In: SCHWIMMAN, Michael a kol. *ABGB Praxiskommentar - Band 6: §§ 1293-1502 ABGB*. 3. Auflage. Wien: LexisNexis, 2006. 1272 s.

¹³⁴ KOCH: Austrian Cases..., s. 94.

¹³⁵ WINIGER a kol.: *Digest of European...*, s. 505

¹³⁶ KOCH: Austrian Cases..., s. 94.

¹³⁷ *Schmerzensgeldsätze in Österreich in euro* [online]. rechtsanwaelte.at, 26. února 2015 [cit. 2. února 2016]. Dostupné na <https://www.rechtsanwaelte.at/fileadmin/user_upload/Aktuelles/schmerzensgeldtabelle_2015.pdf>.

zásahom do zdravia si možno predstaviť akýkoľvek zásah do telesnej integrity poškodeného ako je napríklad zlomenie nohy, vnútorné poruchy organizmu alebo aj psychiatrické poruchy.¹³⁸ V Nemecku je všeobecným princípom náhrady nemajetkovej ujmy *restitutio in integrum*. Pri zásahu do osobnosti alebo majetku však pre poškodeného jestvuje možnosť výberu medzi navrátením do pôvodného stavu a získaním peňažitej čiastky, ktorá je potrebná k reštitúcii.¹³⁹ Peňažitú čiastku môže poškodený žiadať aj vtedy, ak je navrátenie do pôvodného stavu nemožné alebo nevhodné, ako tomu fakticky je práve v prípade nemajetkovej ujmy pri ublížení na zdraví.¹⁴⁰ § 253 BGB v ods. 1 stanoví, že nemajetková ujma môže byť hradená v peniazoch len v zákonom stanovených prípadoch, pričom ods. 2 explicitne stanoví, že nemajetková ujma na zdraví peňažitou čiastkou nahradená byť môže. Rozsah náhrady nemajetkovej ujmy pri ublížení na zdraví leží predovšetkým na diskrecii súdu, pričom by sa mal opierať okrem kompenzačnej, aj o sankčnú funkciu deliktneho práva. Stanovenie peňažitej čiastky, predstavujúcej kompenzáciu za bolesť a utrpenie, by malo záležať primárne na stupni a rozsahu znehodnotenia života poškodeného. Dodatočne sú vzaté do úvahy všetky ďalšie špecifické okolnosti prípadu, ako je napríklad to, či sa jedná o trvalé alebo dočasné poškodenie zdravia, o aký druh zásahu do zdravia sa jedná a aký je jeho rozsah ale aj to či a v akej miere zásah do zdravia ovplyvnil možnosť poškodeného zapojiť sa do sociálneho života. Aj triviálny zásah do zdravia, ktorý nepresahuje úroveň každodenných rizík života, vo svojej podstate oprávňuje k náhrade za bolesť a utrpenie, pričom je na sudcovi, aby v takýchto prípadoch žalobcovi kompenzáciu nepriznal. Aj keď zákonodarca výslovne nestanoví žiadne sadzby určujúce rozsah kompenzácie za bolesť a utrpenie, je nepísaným pravidlom, že by priznané peňažité čiastky mali byť približne rovnaké pri zásahoch do zdravia, ktoré sú zrovnateľné. Vyššie uvedené je založené na princípe rovnakého zaobchádzania a plní úlohu zjednocovania práva, čo vedie k predvídateľnosti rozhodovania a mimosúdny m riešeniam sporov. Predchádzajúce rozhodnutia sú skompilované v tabuľkách zvaných *Schmerzensgeldtabelle*, aby slúžili súdu ako nezáväzná vodidlá pri rozhodovaní a taktiež je možné ich dohľadať na internete. Čím viacej sa pritom sudca vo svojom rozhodnutí od týchto vodidiel odkloní, tým viacej podrobné by malo byť jeho odôvodnenie.¹⁴¹

Dá sa uzavrieť, že česká legislatíva sa svojou vágnosťou v nemalej miere ponáša na

---

¹³⁸ MARKESINIS, UNBERATH: *The German Law...*, s. 45.

¹³⁹ MARKESINIS a kol.: *Compensation for personal...*, s. 59-60.

¹⁴⁰ FLATSCHER-THÖNI, Magdalena, LEITER, Andrea M., WINNER, Hannes. *Are Pain And Suffering Awards (Un-)Predictable? Evidence From Germany* [online]. uni-salzburg.at [cit. 2. února 2016]. Dostupné na <http://www.uni-salzburg.at/fileadmin/multimedia/SOWI/documents/working_papers/wp2015_no02.pdf>.

¹⁴¹ MARKESINIS a kol.: *Compensation for personal...*, s. 65-67.

ABGB a BGB. Pre naplnenie požiadaviek § 13 o.z. je možné považovať špecifické vozidlá v Rakúsku a Nemecku pre českú právnu úpravu za inšpirujúce. Ustanovenie § 13 o.z. bolo jedným z dôvodov pre vytvorenie Metodiky NS, čiže konštituovanie obdobných nezáväzných vozidiel by do budúcnosti mohlo predstavovať substitúciu tohto metodického návodu.

6 Metodika k § 2958 o.z.

Zákon vo svojom znení žiadny bližší návod k náhrade nemajetkovej ujmy na zdraví nestanoví a hlavné gro má spočívať vo voľnej úvahe súdu v súlade so zásadami slušnosti. Dá sa povedať, že na základe počínania Najvyššieho súdu, je upustenie od počítania výšky peňažitej náhrady podľa vyhlášky č. 440/2001 Sb., len čiastočné.¹⁴²

Občianskoprávne a obchodné kolégium Najvyššieho súdu na zasadaní 12. 3. 2014 prerokovalo a vzalo na vedomie, v tejto práci už niekoľkokrát spomínanú, Metodiku NS. Tento materiál je vystavaný na základoch, princípoch a metódach, ktoré boli predmetom diskusie širšej odbornej verejnosti od novembra 2012 do marca 2014. Ich odborným podkladom je komplexná medicínsky pojatá systematika zdravotným ujem, ktorá predstavuje vzájomnú vyváženosť bolesti a sťaženia spoločenského uplatnenia.¹⁴³ Do svojho textu však Metodika NS neimplikuje nový čiastkový nárok ďalších nemajetkových ujem, čo odôvodňuje rozmanitosťou situácií, ktoré nie je možné dovedna uchopiť. Použitie Metodiky NS pri rozhodovaní tohto druhu sporov tak nemožno považovať za komplexné riešenie. Ďalšie nemajetkové ujmy bude, v každom prípade nutné, posudzovať spôsobom uvedeným v kapitole 5.2.¹⁴⁴ Metodika NS bola vypracovaná Najvyšším súdom v spolupráci so Spoločnosťou medicínskeho práva, zástupcami poisťov a ďalších právnických a lekárskejších profesií pod odbornou garanciou 1. lekárskej fakulty Univerzity Karlovej v Prahe, pričom bola na stránkach Najvyššieho súdu zverejnená 14. 4. 2014.¹⁴⁵

6.1 Úvodné poznatky

Metodika NS bola vytvorená predovšetkým na základe domnienky vzniku chaosu v súdnej praxi. Obavy sa týkali hlavne jej nejednotnosti a nepredvídateľnosti, z čoho by následne plynula nemožnosť dosiahnuť princíp legítimného očakávania a právnej istoty podľa § 13 o.z..¹⁴⁶ Súdny by podľa tvorcov Metodiky NS mali mať presnejšie vodidlo, ktoré by

¹⁴² VÍTOVÁ, DOHNAL, KOTULA: *Náhrada majetkové...*, s. 189-190.

¹⁴³ *Metodika Nejvyššího soudu k náhradě nemajetkové újmy na zdraví* [online]. elaw.cz [cit. 27. srpna 2015]. Dostupné na <<http://www.elaw.cz/zprava/metodika-nejvyssiho-soudu-k-nahrade-nemajetkove-ujmy-na-zdravi>>.

¹⁴⁴ BEZOUŠKA, Petr. In HULMÁK a kol. *Občanský zákoník...*, s. 1711.

¹⁴⁵ *Metodika k náhradě nemajetkové újmy na zdraví (bolest a ztížení společenského uplatnění podle § 2958 občanského zákoníku)* [online]. nsoud.cz, 14. dubna 2014 [cit. 10. srpna 2015]. Dostupné na <http://www.nsoud.cz/JudikaturaNS_new/ns_web.nsf/Metodika>.

¹⁴⁶ JIRSA, Jaromír. *Odškodňování újmy na zdraví – aneb ohlednutí několik let zpět a vyhlédnutí do budoucna zároveň* [online]. pravni prostor.cz, 9. července 2014 [cit. 10. března 2015]. Dostupné na <<http://www.pravni-prostor.cz/clanky/obcanske-pravo/odskodnovani-ujmy-na-zdravi-aneb-ohlednuti-nekolik-let-zpet-a-vyhlednuti-do-budoucna-zaroven>>.

zaručovalo konzistentné rozhodovanie súdov vo všetkých kútoch republiky.¹⁴⁷ Absencia metodického návodu by podľa nich bránila mimosúdneho riešenia sporov, ktoré by malo byť v takto citlivej problematike primárne. Metodika NS by tak mohla mať aj preventívny charakter.¹⁴⁸

Vhodnosť spresnenia vágneho znenia § 2958 o.z. bola pociťovaná aj na školiacich akciách k tomuto zákonu, kde sa zúčastnilo značné množstvo sudcov. Vojtek, ako jeden z členov tzv. hlavnej skupiny, ktorá sa na tvorbe Metodiky NS podieľala, tvrdí, že tento materiál nemožno považovať za výmysel úzkej skupiny ľudí, ale že existovala komplexná potreba k vytvoreniu takejto pomôcky.¹⁴⁹ Potrebu takéhoto návodu možno zhodnotiť ako nedostatok odvahy českých súdov rozhodovať len podľa kritérií, ktoré som uviedla v kapitole 5.2 tejto práce.¹⁵⁰ Metodika NS sa odvoláva aj na dôvodovú správu, ktorá v oblasti tejto problematiky uvádza: „*Pociťují-li někteří představitelé soudní moci potřebu tabulek, vzorců nebo klíčů speciálně pro tyto účely, nic nebrání tomu, aby se soudní praxe sama shodla na zásadách, podle nichž bude postupováno.*“ Zostáva však otázne, nakoľko mali na mysli tvorcovia o.z. vytvorenie tohto druhu metodického návodu.

V súvislosti s prijatím Metodiky NS bola odbornou verejnosťou oprávnené nastolená otázka, či je takéto počínanie Najvyššieho súdu v súlade s deľbou verejnej moci, keďže mu právomoc k vydaniu obdobného vodidla k právnej úprave legislatívou¹⁵¹ nie je daná. Najvyšší súd by mal rozhodovať až vtedy, keď sa situácia dostane k rozhodovaniu pred súdom a teda *ex post*. Jeho hlavnou úlohou má byť zjednocovanie judikatúry naprieč súdmi, ktoré môže byť dosiahnuté na základe viacerých prostriedkov, medzi ktoré je možné radiť najmä: rozhodovanie o dovolaniach, prijímanie stanovísk k rozhodovaniu súdov v určitej oblasti a vydávanie Sbírkou soudních rozhodnutí a stanovisek. V čísle 1/2015 Sbírkou soudních rozhodnutí a stanovisek bola publikovaná redakčná oprava Metodiky NS. V rámci nej prišlo k ako takej snahe o odstránenie pochybností o ústavnosti Metodiky NS, keďže v jej pôvodnej verzii sa nehovorilo o jej vzatí na vedomie, ale o tom, že „*občanskoprávní a obchodní kolegium Nejvyššího soudu přijalo dne 12. 3. 2014 doporučení k aplikaci § 2958 o. z.*“. Nová formulácia pritom môže vyznieť menej zaväzujúco ako verzia pôvodná, avšak súhlasím

¹⁴⁷ VOJTEK: K odškodňování stížení..., s. 7.

¹⁴⁸ JIRSA, Jaromír. *Odškodňování újmy na zdraví – aneb ohlednutí několik let zpět a vyhlednutí do budoucna zároveň* [online]. <http://www.pravniprostor.cz/clanky/obcanske-pravo/odskodnovani-ujmy-na-zdravi-aneb-ohlednuti-nekolik-let-zpet-a-vyhlednuti-do-budoucna-zaroven>. 9. července 2014 [cit. 10. března 2015]. Dostupné na <<http://www.pravniprostor.cz/clanky/obcanske-pravo/odskodnovani-ujmy-na-zdravi-aneb-ohlednuti-nekolik-let-zpet-a-vyhlednuti-do-budoucna-zaroven>>.

¹⁴⁹ VOJTEK, Petr. Jak se rodí Metodika k odškodňování újem na zdraví nového občanského zákoníku. *Soudce*, 2014, roč. 16, č. 1, s. 3.

¹⁵⁰ VÍTOVÁ, DOHNAL, KOTULA: *Náhrada majetkové...*, s. 18.

¹⁵¹ zákon č. 6/2002 Sb., o soudech a soudcích, ve znění pozdějších předpisů

s Mališom, že pôvodný zámer Najvyššieho súdu sa týmto nijako nezmenil a stále smeruje k tomu, aby odporučil jej používanie naprieč súdmi. Toto potvrdzuje aj značné odporúčanie Metodikou NS zavedeného systému v rámci jej samotného textu.¹⁵² V čase písania tejto práce som zmienku o odporúčaní našla hneď v popise Metodiky NS na internetových stránkach Najvyššieho súdu a povaha odporúčajúceho materiálu sa jej stále priznáva aj v rámci bodu IV. časti A Preambule Metodiky. V samotnom texte Metodiky NS je pritom možné viackrát dohľadať zmienku o odporúčaní tohto materiálu, ako napríklad: „*doporučuje se hodnotu bodu odvozovat od jednoho procenta hrubé měsíční nominální mzdy na přepočtené počty zaměstnanců v národním hospodářství za kalendářní rok předcházející roku, v němž vznikl nárok/vznikla bolest*“.

V samotnej Metodike NS, konkrétne v Preambule (IV. Povaha Metodiky), je zdôraznené, že nemá a ani nemôže mať záväzný charakter v tom zmysle, že by sa jednalo o právny predpis. Jedná sa len o materiál, na ktorom sa zhodne šíri právnická verejnosť. V znení § 2958 o.z. sú jedným z pravidiel pre určenie spravodlivej výšky náhrady za nemajetkovú ujmu na zdraví zásady slušnosti. Metodika NS proklamuje, že naplnenie týchto zásad môže byť dosiahnuté práve prostredníctvom jej použitia. Má sa totižto jednať o praktickú realizáciu zásad slušnosti v súlade s § 13 o.z., ktorá je podložená zistením skutkového stavu daného prípadu, ktorý je doplnený odborným lekársym hodnotením. Metodika NS vo svojom znení síce deklaruje svoju nezáväznosť, je však otázne ako sa Najvyšší súd postaví k rozhodnutiam, ktoré nebudú v súlade s jeho metodickým návodom. Na druhej strane je taktiež diskutabilné nakoľko sa súdy dokážu odchýliť od tohto metodického návodu, keďže Najvyšší súd, dá sa povedať, predznačuje, aké rozhodovanie považuje za správne. Predpokladám, že Metodika NS bude, aj kvôli pocit'ovaniu jej potreby, naprieč súdmi používaná a je možné, tak ako píše Jirsa¹⁵³, že na takéto jednomyselné rozhodovanie zareaguje Ústavný súd proklamujúci rozhodovanie založené predovšetkým na princípe proporcionality so značným zapojením voľnej úvahy súdu. V sporoch týkajúcich sa nemajetkovej ujmy na zdraví figurujú v značnej miere aj poisťovne, ktoré sa Metodiku NS zaviazali tolerovať.¹⁵⁴

---

¹⁵² MALIŠ, Daniel. *Metodika Nejvyššího soudu k náhradě nemajetkové újmy na zdraví potřeťi – zákoutí a taje redakční opravy Metodiky* [online]. epravo.cz, 19. května 2015 [cit. 3. září 2015]. Dostupné na <<http://www.epravo.cz/top/clanky/metodika-nejvyssiho-soudu-k-nahrade-nemajetkove-ujmy-na-zdravi-potreti-zakouti-a-taje-redakcni-opravy-metodiky-97885.html>>.

¹⁵³ JIRSA, Jaromír. *Odškodňování újmy na zdraví – aneb ohlednutí několik let zpět a vyhlédnutí do budoucna zároveň* [online]. pravni prostor.cz, 9. července 2014 [cit. 10. března 2015]. Dostupné na <<http://www.pravni-prostor.cz/clanky/obcanske-pravo/odskodnovani-ujmy-na-zdravi-aneb-ohlednuti-nekolik-let-zpet-a-vyhlednuti-do-budoucna-zaroven>>.

¹⁵⁴ VÍTOVÁ, DOHNAL, KOTULA: *Náhrada majetkové...*, s. 224.

6.2 Náhrada za vytrpené bolesti

Náhrada za bolesť dosiahla v Metodike NS, bez akýchkoľvek pochyb, oveľa menších zmien v porovnaní s vyhláškou č. 440/2001 Sb., než náhrada za sťaženie spoločenského uplatnenia.¹⁵⁵ Metodika NS sa odvoláva na systém nastavený vyhláškou č. 440/2001 Sb. pričom, podľa mňa nesprávne, argumentuje jej využitie s ohľadom na § 13 o.z., keďže účelom tohto ustanovenia podľa dôvodovej správy nebolo konzervovanie judikatúry. Z odstránenia vyhlášky č. 440/2001 Sb. taktiež nemožno vydedukovať, ako som písala aj vyššie, že by mala byť zachovaná ako *soft law* či ako vzor pre takýto novovytvorený materiál k náhrade nemajetkovej ujmy na zdraví. Príloha č. 1 vyhlášky č. 440/2001 Sb. bola revidovaná odbornými lekáorskými spoločnosťami a bola vytvorená nová klasifikácia bolesti, ktorá by mala byť pre vyjadrenie proporcií medzi jednotlivými bolestivými stavmi vyhovujúcejšia. Do budúcnosti však nie sú vylúčené jej zmeny, ktoré by viedli k lepšiemu zaisteniu spravodlivej náhrady.

Bolesť je ponímaná ako tzv. bolesť v širšom zmysle po vzore vyhlášky č. 440/2001 Sb. a v rámci nej sa má hradiť ako telesné, tak aj duševné strádanie v súvislosti so zásahom do zdravia. Ako som písala už v kapitole 3.2, súhlasím s názorom, že duševné strádanie je možné pod bolesť podradiť len v prípade, ak by sa jednalo o psychickú bolesť spočívajúcu v neprijemnostiach bezprostredne spojených s bolesťou fyzickou. Bolo by nespravodlivé bolesť psychickú minimálne naviazanú na bolesť fyzickú či na ňu vôbec nenaviazanú, nezohľadniť ako samostatnú kategóriu v rámci ďalších nemajetkových ujem. Percentné zvýšenie náhrady lekárom alebo súdom v súlade s § 2957 o.z. by v takýchto prípadoch nebolo dostačujúce.¹⁵⁶ Po vzore vyhlášky č. 440/2001 Sb. bolo zachované, že sa vznik bolesti viaže k akútnej fáze bolestivého stavu a výšku peňažitej náhrady je možné vyčíslit až v dobe stabilizácie bolesti. Opäť sa má hradiť bolesť spôsobená samotným zásahom, bolesť pri liečení ale aj pri odstraňovaní následkov. Posudzujúci lekár má hodnotiť samostatne každý bolestivý stav, ktorý je v príčinnej súvislosti so zásahom do zdravia.¹⁵⁷

V časti D Metodiky NS sa nachádza odporúčenie, aby bol vypracovaný znalecký posudok a to znalcom v odbore zdravotníctva, odvetví odškodňovania nemateriálnych ujem na zdraví, ktorý napĺňa stanovené predpoklady.¹⁵⁸ Školenie znalcov v tomto špecifickom

---

¹⁵⁵ Tamtéž s. 226.

¹⁵⁶ BEZOUŠKA, Petr. In HULMÁK a kol. (ed): *Občanský zákoník...*, s. 1711.

¹⁵⁷ MALIŠ, Daniel. *Nová Metodika Nejvyššího soudu k náhradě nemajetkové újmy na zdraví – zatím zčásti nehotová, ale velmi užitečná* [online]. epravo.cz, 13. května 2014 [cit. 4. září 2015]. Dostupné na <<http://www.epravo.cz/top/clanky/nova-metodika-nejvyssiho-soudu-k-nahrade-nemajetkove-ujmy-na-zdravi-zatim-zcasti-nehotova-ale-velmi-uzitecna-94311.html>>.

¹⁵⁸ Znalecké odvetvie normatívne zakotvila vyhláška č. 123/2015 Sb., ktorou sa stanoví seznam znaleckých

odvetví může absolvovat lékař s atestací v akomkoľvek odbore, pričom nemusí byť súdnym znalcom. Metodika NS odporúča školenie realizované Spoločnosťou medicínskeho práva v spolupráci s Najvyšším súdom pod odbornou garanciou 1. lekárskej fakulty Univerzity Karlovej v Prahe. Explicitne sa však nevyklučujú ani iné školenia tohto druhu, čo však dokazuje len jeden znalec (z celkového počtu 49) v evidencii znalcov a tlmočníkov,¹⁵⁹ ktorý nie je uvedený ako absolvent Metodikou NS odporúčaného školenia^{160 161}.

Jednotlivým položkám sú v Metodike NS opäť priradené bodové hodnoty. Pre získanie výslednej výšky bolestného je potreba výsledný súčet bodov vynásobiť čiastkou, ktorá zodpovedá hodnote jedného bodu. Hodnota jedného bodu predstavovala podľa § 7 ods. 2 vyhlášky č. 440/2001 Sb. fixnú čiastku 120 Kč a po celý čas jej účinnosti neprišlo k akejkoľvek modifikácii.¹⁶² Aby čiastka, ktorá zodpovedá jednému bodu, nemusela byť opakovane obmieňaná a zodpovedala hladine cien a ekonomickým ukazovateľom, odporúča ju Metodika NS určiť ako jedno percento priemernej hrubej mesačnej nominálnej mzdy na prepočítané počty zamestnancov v národnom hospodárstve za rok predchádzajúci roku, v ktorom prišlo ku stabilizácii zdravotného stavu. Ak by prišlo k stabilizácii bolesti v roku 2015, pre výpočet sa použije vyššie špecifikovaná priemerná hrubá mesačná mzda z roku 2014, t.j. 1 % z 25 686 Kč, čo predstavuje hodnotu jedného bodu vo výške 256, 86 Kč.¹⁶³ Tento systém stanovenia hodnoty bodu nájdeme aj v slovenskej právnej úprave a hodnotím ho pozitívne, keďže zrkadlí aktuálnu ekonomickú situáciu štátu.¹⁶⁴

Ďalšie operácie či obdobné invazívne zákroky po prvej operácii u zlomenín a uzavretých poranení kostí či iných systémov organizmu sa hodnotia samostatne podľa položiek, ktoré takémuto zákroku zodpovedajú. Toto riešenie je viacej priliehajúce, ako zvýšenie bodovej hodnoty u ďalších zákrokov o polovicu ako to stanovoval § 4 ods. 3 vyhlášky č. 440/2001 Sb.. Podľa § 6 ods. 2 vety druhej vyhlášky č. 440/2001 Sb. nebolo možné, aby súčet bodov za zásah do jedného orgánu bol vyšší než bodové ohodnotenie za

---

oborů a odvětví pro výkon znalecké činnosti, ve znění pozdějších předpisů (nadobudla účinnosti 1. 6. 2015).

¹⁵⁹ *Evidence znalců a tlumočnicků - stanovení nemateriální újmy na zdraví* [online]. justice.cz, 9. února 2016 [cit. 10. února 2016]. Dostupné na <[http://datalot.justice.cz/justice/repznatl.nsf/\\$\\$SearchForm?OpenForm&Seq=1](http://datalot.justice.cz/justice/repznatl.nsf/$$SearchForm?OpenForm&Seq=1)>.

¹⁶⁰ *Seznam absolventů ke dni 3.2.2016* [online]. skoleniznalcu.cz, 3. února 2016 [cit. 10. února 2016]. Dostupné na <<http://www.skoleniznalcu.cz/ke-stazeni>>.

¹⁶¹ MALIŠ, Daniel. *Metodika Nejvyššího soudu k náhradě nemajetkové újmy na zdraví popáté a naposledy - přehled „externích“ změn Metodiky* [online]. epravo.cz, 28. července 2015 [cit. 7. září 2015]. Dostupné na <<http://www.epravo.cz/top/clanky/metodika-nejvyssiho-soudu-k-nahrade-nemajetkove-ujmy-na-zdravi-popate-a-naposledy-prehled-externich-zmen-metodiky-98535.html>>.

¹⁶² VÍTOVÁ, DOHNAL, KOTULA: *Náhrada majetkové...*, s. 226.

¹⁶³ *Průměrné mzdy - 4. čtvrtletí 2014* [online]. czso.cz, 11. března 2015 [cit. 4. září 2015]. Dostupné na <<https://www.czso.cz/csu/czso/cri/prumerne-mzdy-4-ctvrtleti-2014-truea9fbwn>>.

¹⁶⁴ VÍTOVÁ, DOHNAL, KOTULA: *Náhrada majetkové...*, s. 226.

jeho anatomickú alebo funkčnú stratu. V Metodike NS však bodové ohodnotenie za anatomickú stratu končatiny alebo orgánu vhodne nepredstavuje maximum, ak by bola samotná bolesť intenzívnejšia a liečenie náročnejšie. Otvorená zlomenina nepredstavuje v Metodike NS samostatný typ zlomeniny. Prišlo však len k spresneniu, keďže vo vyhláške č. 440/2001 Sb. boli síce uvedené ako samostatné typy zlomeniny, avšak absentovalo stanovenie konkrétneho bodového ohodnotenia, malo sa len „*připočítat bodové ohodnocení rány v místě a poškození měkkých tkání*“.¹⁶⁵

Výraznejšiu zmenu predstavujú možnosti zvýšenia náhrady posudzujúcim lekárom. Rozlišujú sa štyri druhy komplikácií, ktoré umožňujú navýšenie stanovenej výšky náhrady až do 20%. Vysvetlenie, čo sa rozumie pod jednotlivými stupňami komplikácií je pomerne presne stanovené v bode VI. časti A Metodiky NS. Podľa predchádzajúcej právnej úpravy lekár nezvyšoval stanovenú výšku náhrady, ale bodové ohodnotenie.¹⁶⁶ Súdu ostáva možnosť navýšiť takto stanovenú výšku náhrady prostredníctvom už spomínaného § 2957 o.z. alebo zaradiť nezohľadnené aspekty do ďalších nemajetkových ujem.¹⁶⁷

Určovanie náhrady za bolesť podľa Metodiky NS môže podľa nedávneho nálezu Ústavného súdu predstavovať problém z hľadiska ústavnosti, keďže by sa malo vychádzať najmä z dokazovania a zohľadnenia okolností daného prípadu, čo však vyplýva aj zo samotného o.z.. Aj pri použití Metodiky NS je tak treba stále myslieť na kritérium primeranosti peňazitej čiastky vyjadrené v § 2951 ods. 2 o.z. ale aj mnohokrát zdôrazňované Ústavným súdom.¹⁶⁸

Ak mám zhodnotiť posun Metodiky NS v porovnaní s vyhláškou č. 440/2001 Sb., pozitívne kvalifikujem jednu z podstatných zmien, ktorou je stanovenie výšky bodu s ohľadom na hodnotu peňazí v čase. Medzi závažnejšie zmeny patrí vytvorenie nového znaleckého odvetvia. Zakotvenie takéhoto znaleckého odvetvia jednoznačne predstavuje niečo viac než obyčajné branie Metodiky NS na vedomie občianskoprávnym a obchodným kolégium Najvyššieho súdu. Je otázne, či by niekto v spore o náhradu nemajetkovej ujmy na zdraví chcel použiť iný posudok ako ten od znalca z novovytvoreného špecializovaného odvetvia. Okrem drobných zmien by som možno ešte zdôraznila nový spôsob zvyšovania stanovenej výšky náhrady lekárom. Súd potom môže zvýšiť stanovenú výšku náhrady

---

¹⁶⁵ MALIŠ, Daniel. *Nová Metodika Nejvyššího soudu k náhradě nemajetkové újmy na zdraví – zatím zčásti nehotová, ale velmi užitečná* [online]. epravo.cz, 13. května 2014 [cit. 4. září 2015]. Dostupné na <<http://www.epravo.cz/top/clanky/nova-metodika-nejvyssiho-soudu-k-nahrade-nemajetkove-ujmy-na-zdravi-zatim-zcasti-nehotova-ale-velmi-uzitecna-94311.html>>.

¹⁶⁶ VÍTOVÁ, DOHNAL, KOTULA: *Náhrada majetkové...*, s. 226.

¹⁶⁷ Tamtéž s. 224.

¹⁶⁸ nález Ústavního soudu ze dne 2. února 2016, sp. zn. IV. ÚS 3122/15

prostredníctvom § 2957 o.z. alebo podradiť to, čo nebolo riadne zohľadnené pri stanovovaní náhrady za bolesť, pod ďalšie nemajetkové ujmy. Za predchádzajúcej právnej úpravy bolo kritizované podhodnotenie náhrady za bolesť, avšak po prepočítaní výšky náhrady za bolesť u niektorých bolestivých stavov musím skonštatovať, že k markantnému navýšeniu podľa Metodiky NS nepríde. Väčšinou sa jedná o čiastky zodpovedajúce asi dvojnásobku pôvodnej čiastky. Napríklad ustálenie bolesti v roku 2015 by u vytrhnutia oka, bez akýchkoľvek komplikácií, podľa Metodiky NS znamenalo peňažitú čiastku vo výške 51 372 Kč. Podľa vyhlášky č. 440/2001 Sb. by sa jednalo o čiastku 24 000 Kč, čiže Metodika NS stanovuje za tento bolestivý stav viac ako dvojnásobok. Je však diskutabilné nakoľko je takáto čiastka dostačujúca. Možno uzavrieť, že zostala zachovaná koncepcia náhrady za bolesť podľa vyhlášky č. 440/2001 Sb., pričom však prišlo k nepochybnému posunu vpred odstránením niektorých vyššie uvedených nezrovnalostí predchádzajúcej právnej úpravy.

6.3 Sťaženie spoločenského uplatnenia a jeho náhrada podľa Metodiky NS

Náhrada za sťaženie spoločenského uplatnenia podľa Metodiky NS predstavuje, v porovnaní s vyhláškou č. 440/2001 Sb., značnú zmenu. Opúšťa sa bodové ohodnotenie bolestivých stavov a nahradzuje sa príliehavejším percentným ohodnotením rozsahu obmedzenia poškodeného v spoločenskom živote. Časť C Metodiky NS obsahuje, pre jej účely upravenú, tretiu časť (komponentu) „Aktivity a participace“ Medzinárodnej klasifikácie funkčných schopností, dizability a zdravia z dielne Svetovej zdravotníckej organizácie. Súd by mal pri posudzovaní náhrady za sťaženie spoločenského uplatnenia zvažovať objektívne hľadisko vzhľadom k obvyklému poškodenému ale aj subjektívne hľadisko, ktoré umožňuje zohľadniť všetky špecifiká daného prípadu. Metodika NS teda náležite umožňuje odlišne zväžiť traumatickú amputáciu palca na pravej ruke u špičkového chirurga a u futbalistu.¹⁶⁹ Aj sťaženie spoločenského uplatnenia je ponímané v tzv. širšom zmysle a popri vzniknutej prekážke lepšej budúcnosti sa zohľadňuje aj morálna ujma, frustrácia z trvalého poškodenia alebo straty niektorých orgánov, stresujúce prekonávanie ťažkostí či strata životných príležitostí a možností.¹⁷⁰

Náhrada za sťaženie spoločenského uplatnenia má poškodenému podľa časti A bodu IX.

---

¹⁶⁹ PRUDÍKOVÁ, Dana. *Co přinesl první rok aplikace NOZ - I* [online]. [pravniprostor.cz](http://www.pravniprostor.cz), 5. ledna 2015 [cit. 8. září 2015]. Dostupné na <<http://www.pravniprostor.cz/clanky/rekodifikace/co-prinesl-prvni-rok-aplikace-noveho-obcanskeho-zakoniku>>.

¹⁷⁰ MALÍŠ, Daniel. *Nová Metodika Nejvyššího soudu k náhradě nemajetkové újmy na zdraví – zatím zčásti nehotová, ale velmi užitečná* [online]. [epravo.cz](http://www.epravo.cz), 13. května 2014 [cit. 4. září 2015]. Dostupné na <<http://www.epravo.cz/top/clanky/nova-metodika-nejvyssiho-soudu-k-nahrade-nemajetkove-ujmy-na-zdravi-zatim-zcasti-nehotova-ale-velmi-uzitecna-94311.html>>.

Metodiky NS vykompenzovať trvalé následky, ktoré u neho nastali, ale má ho aj motivovať k znovu zapojeniu sa do spoločnosti. Posudzované sféry života poškodeného sa v časti C Metodiky NS členia do deviatich kapitol, ktoré predstavujú spoločenské zapojenie ako je napr. učenie sa a aplikácia znalostí či pohyblivosť, pričom každá z nich obsahuje ešte jednotlivé domény ako je napr. čítanie, sústredenie, obliekanie, chôdza. Klasifikácia v Metodike NS je, tak ako je uvedené v časti C Metodiky NS, dvojstupňová a je verziou zjednodušenou v zrovnaní s MKF, ktorá je podrobnejšia trojstupňová. MKF však z hľadiska jej textácie považujem za vhodnejšiu než Metodiku NS, ktorá je vo svojom znení značne strohá. Podľa časti C Metodiky NS je však možné očakávať spresnenie a výklad jej jednotlivých pojmov, ktoré bude zodpovedať jej účelom.

Obmedzenie alebo znemožnenie spoločenského zapojenia v jednotlivých doménach vyjadrujú dva kvalifikátory, ktorými sú kvalifikátor pre kapacitu a kvalifikátor pre výkon. Kapacita predstavuje stratu možnosti uplatniť sa vo vyššie zmienených oblastiach života bez akýchkoľvek pomôcok (facilitátorov) ako sú napríklad okuliare, v porovnaní s predúrazovým stavom. Kategória výkonu sa má hodnotiť v prípadoch, kedy je možnosť zapojenia sa do bežného života so štandardne dostupnými facilitátormi, napríklad hrazenými z verejného zdravotného poistenia, vyššia. Kvalifikátory je možno klasifikovať v piatich stupňoch (stupeň 0 - 4) v percentuálnom rozpätí 0 - 100%.¹⁷¹ Výsledné percento u jednotlivých domén, pri zohľadnení kapacity ale aj výkonu, získame aritmetickým priemerom percentuálnych ohodnotení kvalifikátorov pre kapacitu a výkon.

Celkový stupeň postihnutia je podľa časti D Metodiky NS možné vypočítať pomocou váženého priemeru percentuálneho ohodnotenia domén v rámci kapitol a následne váženého priemeru všetkých kapitol v rámci celku. Až redakčná oprava Metodiky NS priniesla vyjadrenie váhy jednotlivých domén ale aj kapitol, ktoré pôvodne Metodika NS neobsahovala. Každá z domén a následne aj každá z kapitol by mali mať rovnakú váhu. Napríklad v prvej kapitole sa bude počet percent u príslušnej domény násobiť jednou šesťnástinou čiže pomerom voči celkovému počtu domén v tejto kapitole. Súčtom takto získaného percenta u jednotlivých domén získame celkové percentuálne ohodnotenie kapitol. Tieto následne vynásobíme hodnotou zodpovedajúcou jednej devätine, keďže aj jednotlivé kapitoly majú rovnakú váhu a ich súčet by mal predstavovať výsledné percento obmedzenia funkčných schopností. Rovnakou váhou jednotlivých kapitol sa však dostávame k výpočtu prostého aritmetického priemeru. Mališ hodnotí stanovenie rovnakej váhy všetkých domén ale

---

¹⁷¹ TĚŠINOVÁ, Jolana. Náhrada nemajetkové újmy na zdraví podle nového občanského zákoníku. *Medicínské právo*, 2014, roč. 25, č. 5, s. 400.

aj kapitol ako nepriliehavé, v čom s ním musím súhlasiť. V žiadnom prípade nemožno napríklad položku d510, ktorá predstavuje schopnosť človeka sa umyť, postaviť na roveň položke d870, ktorá predstavuje jeho ekonomickú sebestačnosť. Myslím si však, že pôvodným zámerom Najvyššieho súdu bolo, na základe definovania požiadavky na výpočet váženého priemeru, stanovenie reálnej váhy jednotlivých domén a následne aj kapitol v ich vzájomnej súvzťažnosti. Takéto povrchné riešenie medzery v Metodike NS pokladám len za dočasné. Nejedná sa, samozrejme, o záležitosť jednoduchú, a preto očakávam, že postupom času príde k zmenám, ktoré povedú k dôkladnej prepracovanosti Metodiky NS a tým aj možnosti, aby sa podľa nej stanovila spravodlivá výška náhrady za sťaženie spoločenského uplatnenia.¹⁷²

Pre vyššie popísaný spôsob náhrady bolo nutné určiť aj čiastku, ktorá by zodpovedala 100% vyradeniu poškodeného zo všetkých sfér spoločenského života. Čiastka pohybujúca sa okolo 10 000 000 Kč bola určená na základe zohľadnenia predchádzajúcej judikatúry, praxe v niektorých európskych zemiach ale aj s prihliadnutím k značnému rozšíreniu náhrady materiálnej ujmy na zdraví v súlade s § 2960 o.z.. Je stanovený algoritmus pre jej výpočet a opäť, podľa mňa vhodne, kopíruje hodnotu peňazí v čase. Malo by sa jednať o štyristonásobok priemernej hrubej mesačnej nominálnej mzdy na prepočítané počty zamestnancov v národnom hospodárstve za rok predchádzajúci roku, v ktorom prišlo k ustáleniu zdravotného stavu.¹⁷³ Stabilizácia zdravotného stavu v roku 2015 by tak predstavovala peňažitú čiastku vo výške 10 274 400 Kč.¹⁷⁴

Modifikácia vyššie stanovenej výšky náhrady je možná opäť na základe zvláštnych okolností na strane škodcu podľa § 2957 o.z.. Na strane poškodeného sú takými okolnosťami vek a strata výnimočnej lepšej budúcnosti. Tieto tri možnosti zvýšenia náhrady za sťaženie spoločenského uplatnenia, ktoré vhodne zabezpečujú ďalšiu individualizáciu prípadu, sa prevádzajú maximálne v rámci ďalších sto percent. Stanovená maximálna čiastka pre zvýšenie peňažitej náhrady nemajetkovej ujmy na zdraví má byť podkladom pre zachovanie princípu legitímneho očakávania a právnej istoty podľa § 13 o.z.. Na základe veku od 55 rokov vyššie a podpriemerného až žiadneho zapojenia sa do spoločenských aktivít poškodeného je možné výšku peňažitej náhrady za sťaženie spoločenského uplatnenia aj

---

¹⁷² MALIŠ, Daniel. *Metodika Nejvyššího soudu k náhradě nemajetkové újmy na zdraví podruhé - publikován dosud neveřejný algoritmus* [online]. epravo.cz, 14. dubna 2015 [cit. 8. září 2015]. Dostupné na <<http://www.epravo.cz/top/clanky/metodika-nejvyssiho-soudu-k-nahrade-nemajetkove-ujmy-na-zdravi-podruhe-publikovan-dosud-neverejny-algoritmus-97569.html>>.

¹⁷³ VOJTEK: Jak se rodí Metodika..., s. 5-6.

¹⁷⁴ *Průměrné mzdy - 4. čtvrtletí 2014* [online]. czso.cz, 11. března 2015 [cit. 4. září 2015]. Dostupné na <<https://www.czso.cz/csu/czso/cr/prumerne-mzdy-4-ctvrtleti-2014-truea9fbwn>>.

znižit.¹⁷⁵

Hodnotenie následkov zásahu do zdravia, s ohľadom na sťaženie spoločenského uplatnenia, by sa malo prevádzat' až po stabilizácii zdravotného stavu, čo predstavuje asi rok, prípadne až dva roky od zásahu do zdravia. Mal by byť vypracovaný znalecký posudok a to znalcom v odbore zdravotníctva, odvetví odškodňovania nemateriálnych ujem na zdraví, ktorý napĺňa stanovené predpoklady.¹⁷⁶ Za účelom technickej podpory a zaručenia správnosti by mali byť, podľa Metodiky NS, znalecké posudky týkajúce sa sťaženia spoločenského uplatnenia spracovávané na webovej stránke www.ztizeni.cz. V letáku s ponukou tejto webovej aplikácie sa nachádzajú skupiny subjektov, ktorým je určená, pričom je tu popri sudcoch, súdnych znalcoch, poisťiteľoch a advokátoch, uvedená aj skupina ďalších subjektov, medzi ktoré patria napríklad samotné poškodené osoby. Zaujímavé však je, že len pre sudcov je používanie tejto aplikácie zdarma. Metodika NS bola pritom propagovaná ako materiál, ktorý má umožniť mimosúdne riešenie sporov. Ako je však vidno, prístup k tejto aplikácii nie je vôbec jednoduchou ani lacnou záležitosťou. Z ponuky už bola zmazaná ponuka jednorazového prístupu za 100 Kč bez DPH. Jej odstránenie považujem za krok späť, keďže svojou súčasnou ponukou táto webová stránka vylučuje bežného človeka. Aplikácia garantuje správny výpočet a podľa ukážok na webovej stránke taktiež uľahčenie práce subjektov, ktoré sa budú spormi tohto typu pravidelne zaoberať. Tento spôsob výpočtu však nepokladám za jedinou možnosť, ako by poškodený či jeho advokát mohli zistiť približnú výšku náhrady za sťaženie spoločenského uplatnenia, keďže výpočet „ručne“ síce zaberie viac času, ale vyžaduje len priemernú matematickú zdatnosť. V citovanom článku Mališ vyhlásil verejnú súťaž na bezplatnú alternatívu vyššie uvedenej webovej stránky pre výpočet kompenzácie za sťaženie spoločenského uplatnenia podľa Metodiky NS.¹⁷⁷ Na základe e-mailovej komunikácie s autorom tohto článku som zistila, že na základe nezájmu o túto verejnú súťaž, plánuje vytvorenie vyššie uvedenej aplikácie sám a to s ním navrhnutou alternatívnou verziou Metodiky NS. K dispozícii by však mala byť až v druhej polovici tohto roku.

Úpravu náhrady za sťaženie spoločenského uplatnenia v Metodike NS hodnotím kladne. Vyjadrenie sťaženia spoločenského uplatnenia pomocou percentuálneho rozsahu zásahu do

---

¹⁷⁵ TĚŠINOVÁ: Náhrada nemajetkové újmy..., s. 400.

¹⁷⁶ MALIŠ, Daniel. *Metodika Nejvyššího soudu k náhradě nemajetkové újmy na zdraví popáté a naposledy - přehled „externích“ změn Metodiky* [online]. epravo.cz, 28. července 2015 [cit. 7. září 2015]. Dostupné na <<http://www.epravo.cz/top/clanky/metodika-nejvyssiho-soudu-k-nahrade-nemajetkove-ujmy-na-zdravi-popate-a-naposledy-prehled-externich-zmen-metodiky-98535.html>>.

¹⁷⁷ MALIŠ, Daniel. *Metodika Nejvyššího soudu k náhradě nemajetkové újmy na zdraví počtvrté - jak se (ne)lze domoci praktického výpočtu* [online]. epravo.cz, 16. června 2015 [cit. 10. září 2015]. Dostupné na <<http://www.epravo.cz/top/clanky/metodika-nejvyssiho-soudu-k-nahrade-nemajetkove-ujmy-na-zdravi-poctvrte-jak-se-nelze-domoci-praktickeho-vypoctu98145.html>>.

jednotlivých sfér ľudského života je príhodnejšie ako obyčajné obodovanie zásahov do zdravia. Na prvom mieste prispieva k individualizácii jednotlivých prípadov percentuálne rozpätie u jednotlivých domén. Modifikácia výslednej peňažitej čiastky s ohľadom na okolnosti na strane škodcu ale aj poškodeného, môže byť považovaná za druhý stupeň individualizácie. Umožňuje ešte viacej prihliadnuť k výnimočnosti poškodenej osoby a náhradu buď zvýšiť alebo znížiť.

Za nedostatok považujem rovnakú váhu jednotlivých položiek a kapitol, avšak predpokladám, že stanovené riešenie je len dočasné a postupom času príde k ich spresneniu v závislosti na ich dôležitosti a váha jednotlivých domén bude vhodne vyjadrovať aj ich vzájomné proporcie. Takéto stanovenie váhy jednotlivých domén a položiek by prispelo k dôkladnosti stanovovania výšky náhrady za sťaženie spoločenského uplatnenia a dalo by sa pokladať za ďalší stupeň individualizácie. Do budúcnosti by Metodike NS taktiež prospelo detailnejšie prepracovanie jednotlivých kapitol a domén, ako tomu je v MKF.

Určovanie náhrady za sťaženie spoločenského uplatnenia uvedené v Metodike NS považujem, pri očakávaní odstránenia vyššie uvedených nezrovnalostí, za racionálny a predstavujúci vhodný spôsob k získaniu spravodlivej a primeranej výšky peňažitej náhrady.

7 Záver

Vo svojej diplomovej práci som sa venovala téme náhrady nemajetkovej ujmy pri ublížení na zdraví, ktorá je v súvislosti s rekonštrukciou súkromného práva, účinnou k 1. 1. 2014, stále nevyčerpaná a aktuálna. Koncipovanie celej práce je usporiadané jej hlavnému cieľu, čiže odpovedať na stanovenú výskumnú otázku, ktorá znie: „Ako by sa v súčasnosti mala hrať nemajetková ujma pri ublížení na zdraví?“. Počas písania svojej práce som tak overovala, v úvode práce vymedzené hypotézy, ktoré som pre zodpovedanie vyššie uvedenej výskumnej otázky pokladala za kľúčové.

Právo na ochranu zdravia, ktoré je neoddeliteľne spojené s osobnosťou človeka, je možno zaradiť medzi prirodzené osobnostné práva. Zdraviu je tak garantovaná ochrana na viacerých úrovniach¹⁷⁸, mimo iné aj v rámci záväzkov z deliktov, a to v ohľade náhrady ujmy na zdraví - majetkovej, ale aj nemajetkovej. Časť odborníkov sa domnieva, že zložky náhrady nemajetkovej ujmy na zdraví, ktorými sú bolesť, ďalšie nemajetkové ujmy a sťaženie spoločenského uplatnenia, možno po vzore obč.zák., označiť za čiastkové nároky, ktoré sú samostatne uplatniteľné pred súdom.¹⁷⁹ Druhá časť odborníkov ich naopak pokladá za celistvý nárok.¹⁸⁰ Pri zvážení kladov a záporov počtom prevažovali argumenty pre celistvý nárok, avšak dôkladné posúdenie odlišného momentu vzniku jednotlivých nárokov považujem za dôležitejšie. Prikláňam sa tak ku kontinuite s predchádzajúcou právnou úpravou, čo je aj v súlade s mojím očakávaním používania Metodiky NS naprieč súdmi. Prvú hypotézu tak možno považovať za potvrdenú. Čo sa týka druhej časti hypotézy, je potreba doplniť, že len čas a judikatúra ukážu, ktoré z pojatí bude skutočne zvolené ako smerodajné.

Pri tvorbe o.z. sa prihliadalo aj k zdrojom umožňujúcim vytvorenie moderného európskeho kódexu, pričom medzi ne podľa dôvodovej správy patria aj PETL. Za najpodstatnejší rozdiel medzi o.z. a PETL považujem rozsah nemajetkovej ujmy pri ublížení na zdraví. Dnešná právna úprava totižto nekorešponduje s dotknutým ustanovením PETL, ktoré stanovuje kritériá, pomocou ktorých by sa malo dosiahnuť patričnej náhrady nemajetkovej ujmy na zdraví. Dá sa povedať, že je medzníkom medzi právnou úpravou obč.zák. a o.z., keďže nezakotvuje ani bodové ohodnotenie ani neponecháva rozhodnutie na voľnej úvahe súdu.¹⁸¹ PETL je však možné, vďaka mnohým zhodám, pokladať aspoň za

¹⁷⁸ TŮMA, Pavel. In LAVICKÝ a kol. (ed): *Občanský zákoník I...*, s. 391-393.

¹⁷⁹ VOJTEK, Pavel. In ŠVESTKA a kol. (ed): *Občanský zákoník...*, s. 1106.

¹⁸⁰ BEZOUŠKA, Petr. In HULMÁK a kol. (ed): *Občanský zákoník...*, s. 1706.

¹⁸¹ VLASÁK, Michal. *Náhrada nemajetkové újmy v Principech evropského deliktního práva (PETL) a v návrhu občanského zákoníku* [online]. *pravnickeforum.cz*, 30. dubna 2009 [cit. 13. srpna 2015]. Dostupné na <<http://www.pravnickeforum.cz/archiv/dokument/doc-d33489v42933-nahrada-nemajetkove-ujmy-v-principech-evropskeho-deliktneho-prava/>>.

čiasťočný inšpiračný zdroj o.z. a druhá hypotéza tak bola potvrdená.

Tretia hypotéza sa taktiež potvrdila, avšak je treba ju mierne doplniť. Postup pri určovaní peňažitej náhrady pre tzv. sekundárne obete spočíva najmä vo voľnej úvahe súdu, prípadne v použití zásad slušnosti. Ďalej je však možné použitie predchádzajúcej judikatúry pre stanovenie objektivizačných kritérií a taktiež v sporoch podobných tým, ktoré súdy riešili v minulosti, ak je takéto rozhodnutie v súlade s požiadavkou na odčinenie plne vyvažujúce utrpenie osôb blízkych.¹⁸² Tento postup som demonštrovala na jednom z rozhodnutí Okresného súdu v Hodoníne, ktoré je popísané v kapitole 4.2.

Pri ublížení na zdraví by mala peňažitá náhrada podľa § 2958 o.z. plne vyvažovať vytrpené bolesti, ďalšie nemajetkové ujmy a v prípade vzniku prekážky lepšej budúcnosti, aj sťaženie spoločenského uplatnenia. Čím menej pritom máme objektivizačných kritérií, ktoré by nám stanovili výšku náhrady, tým viacej musíme zapojiť zásady slušnosti.¹⁸³ Z jedného z nálezov Ústavného súdu¹⁸⁴ je možné dôvodiť, že by sa pri určovaní rozsahu náhrady nemajetkovej ujmy na zdraví mal zohľadniť, mimo iné, aj princíp proporcionality, ktorý je explicitne zakotvený aj v § 2951 ods. 2 o.z.. Pri určovaní peňažitej náhrady pri ublížení na zdraví ďalej nie je vylúčené, aby sa súdy pri svojom rozhodovaní opreli aj o predchádzajúcu judikatúru, ak bude korešpondovať s dnešnou právnou úpravou s ohľadom na aktuálnu spoločenskú a ekonomickú situáciu.¹⁸⁵ Štvrtá hypotéza bola taktiež potvrdená.

Pri určovaní rozsahu nemajetkovej ujmy na zdraví sa nedá opomenúť ani možnosť využitia Metodiky NS, ktorá proklamuje, že naplnenie v § 2958 uvedených zásad slušnosti, môže byť dosiahnuté práve prostredníctvom jej použitia. V Preambule Metodiky NS je zdôraznené, že nemá a ani nemôže mať záväzný charakter v tom zmysle, že by sa jednalo o právny predpis. Je však otázne, ako sa Najvyšší súd, aj napriek proklamovanej nezáväznosti, postaví k rozhodnutiam, ktoré nebudú v súlade s jeho metodickým návodom a taktiež nakoľko budú súdy schopné odchyliť sa od tohto metodického návodu. V Metodike NS zostala zachovaná koncepcia náhrady za bolesť podľa vyhlášky č. 440/2001 Sb., pričom však prišlo k odstráneniu niektorých jej nedostatkov. Určenie peňažitej náhrady za sťaženie spoločenského uplatnenia podľa Metodiky NS, a to pomocou percentuálneho rozsahu zásahu do jednotlivých sfér ľudského života, predstavuje, v porovnaní s predchádzajúcou právnou úpravou, krok vpred. Za hlavný plus považujem možnosť individualizácie jednotlivých prípadov a zároveň očakávam, že časom príde k odstráneniu niektorých nezrovnalostí. Na

¹⁸² TOMANČÁKOVÁ: Kolikrát budeme..., s. 101.

¹⁸³ BEZOUŠKA, Petr. In HULMÁK a kol. (ed): *Občanský zákoník...*, s. 1709.

¹⁸⁴ nález Ústavního soudu ze dne 22. května 2014, sp. zn. I. ÚS 3367/13

¹⁸⁵ BEZOUŠKA, Petr. In HULMÁK a kol. (ed): *Občanský zákoník...*, s. 1710-1711.

základe, v texte uvedených argumentov, považujem aj piatu hypotézu za potvrdenú.

Šiesta hypotéza taktiež nebola vyvrátená. O.z. je v oblasti náhrady nemajetkovej ujmy na zdraví konvenčný voči právnej úprave Rakúska a Nemecka, keďže svojou vágnosťou pripomína ABGB a BGB. Špecifické vodidlá v Rakúsku a Nemecku môžu byť pre českú právnu úpravu inšpiráciou, keďže ich konštituovanie považujem do budúcnosti za vhodnú možnosť substitúcie Metodiky NS.

Hlavným cieľom tejto práce bolo poskytnúť odpoveď na vyššie uvedenú výskumnú otázku, čo sa mi podľa môjho názoru podarilo, keďže som dokázala overiť všetky stanovené hypotézy a analyzovala náhradu nemajetkovej ujmy v súlade s účinnou právnu úpravou, ale následne aj s ohľadom na Metodiku NS. Taktiež som objektívne zhodnotila Metodiku NS a pokúsila sa vyrovnáť so všetkými jej problematickými aspektmi. Zveľadenie tejto práce, ktoré bohužiaľ jej povolený rozsah neumožňuje, by jednoznačne predstavovala zmienka o medicínskych sporoch, pracovných úrazoch, problematika premlčania či hlbší záber zahraničnej judikatúry.

Zoznam použitej literatúry (bibliografia)

Monografie:

BEZOUŠKA, Petr, PIECHOWICZOVÁ, Lucie. *Nový občanský zákoník. Nejdůležitější změny*. 1. vydání. Olomouc: ANAG, 2013. 376 s.

BĚLOHLÁVEK, Alexander J. a kol. *Nový občanský zákoník. Srovnání dosavadní a nové občanskoprávní úpravy včetně předpisů souvisejících*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2012. 830 s.

DVOŘÁK, Jan a kol. *Občanské právo hmotné I*. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2013. 432 s.

ESCHIG, Peter Andreas, PIRCHER-ESCHIG, Erika. *Das österreichische ABGB - The Austrian Civil Code*. Wien: LexisNexis, 2013. 414 s.

KOBLIHA, Ivan a kol. *Náhrada škody podle občanského a obchodního zákoníku, zákoníku práce, v oblasti průmyslového vlastnictví a podle autorského zákona*. 1. vydání. Praha: Leges, 2012. 390 s.

MARKESINIS, Basil a kol. *Compensation for personal injury in English, German and Italian law: A Comparative Outline*. Cambridge: Cambridge University Press, 2005. 238 s.

MARKESINIS, Basil S., UNBERATH, Hannes. *The German Law of Torts: A Comparative Treatise*. 4. edition, entirely revised and updated. Portland, Oregon: Hart Publishing, 2002. 1050 s.

SVOBODA, Petr, ONDŘEJEK, Pavel, ŠUSTEK, Petr a kol. *Filozofické a právně teoretické aspekty lidských práv*. Praha: Univerzita Karlova v Praze, Právnická fakulta, 2013. 120 s.

The Common Core of European Private Law. The Recovery of Non-Pecuniary Loss in European Contract Law. Cambridge: Cambridge University Press, 2015. 534 s.

VÍTOVÁ, Blanka, DOHNAL, Jakub, KOTULA, Jan. *Náhrada majetkové a nemajetkové újmy v novém občanském zákoníku – komentář k § 2894 až § 2971*. 1. vydání. Olomouc: ANAG, 2015. 336 s.

WINIGER, Bénédicte a kol. *Digest of European tort law. 2. Essential cases on damage*. Berlin/Boston: Walter de Gruyter GmbH & Co. KG, 2011. 1175 s.

Komentáře:

HULMÁK, Milan a kol. *Občanský zákoník VI. Závazkové právo. Zvláštní část (§ 2055 - 3014). Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014. 2046 s.

KODEK, Georg, SCHWIMANN, Michael. *ABGB Praxiskommentar I. §§ 1 - 284 ABGB: EheG, I. DVEheG, UVG, USchG, TEG, PatVG*. Wien: LexisNexis, 2012. 1732 s.

LAVICKÝ, Petr a kol. *Občanský zákoník I. Obecná část (§1-654). Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014. 1380 s.

MELZER, Filip, TÉGL, Petr a kol. *Občanský zákoník- velký komentář. Svazek I. § 1- 117*. 1. vydání. Praha: Leges, 2013. 720 s.

SCHWIMMAN, Michael a kol. *ABGB Praxiskommentar - Band 6: §§ 1293-1502 ABGB*. 3. Auflage. Wien: LexisNexis, 2006. 1272 s.

SVOBODA, Karel a kol. *Občanský soudní řád. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013. 1422 s.

ŠVESTKA, Jiří a kol. *Občanský zákoník. Komentář. Svazek VI (§ 2521 až 3081)*. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2014. 1480 s.

Články z odborných časopisov:

DOLEŽAL, Tomáš, LAVICKÝ, Petr. Pojetí náhrady nemajetkové újmy při ublížení na zdraví podle nového občanského zákoníku a s tím spojené procesní aspekty. *Právní rozhledy*, 2014, roč. 22, č. 10, s. 358-363.

INGLIS CLARK, Andrew. Natural rights. *The Annals of the American Academy of Political and Social Science*, 1900, roč. 16, Sept., s. 36-50.

KLESNIAKOVÁ, Jana. Vplyv nového občianskeho zákonníka na rozhodovanie o náhrade nemajetkovej ujmy v civilnom a v trestnom konaní. *Právní rozhledy*, 2014, roč. 22, č. 8, s. 278-283.

KOCH, Bernhard A.. Austrian Cases on Medical Liability. *European Journal of Health Law*, 2003, roč. 10, č. 2, s. 91-114.

LEITER, Andrea, THÖNIB, Magdalena, WINNERC, Hannes. Evaluating human life using court decisions on damages for pain and suffering. *International Review of Law and Economics*, 2012, roč. 32, č. 1, s. 119-128.

MELZER, Filip. Corpus delicti aneb obrana úpravy deliktního práva v návrhu občanského zákoníku. *Bulletin advokacie*, 2011, roč. 18, č. 3, s. 24-27.

TĚŠINOVÁ, Jolana. Náhrada nemajetkové újmy na zdraví podle nového občanského zákoníku. *Medicínské právo*, 2014, roč. 25, č. 5, s. 397-402.

TOMANČÁKOVÁ, Blanka. Kolikrát budeme ještě diskutovat kolik za lidské utrpení? *Právní rozhledy*, 2009, roč. 17, č. 3, s. 99- 101.

VLASÁK, Michal. Sankční náhrada škody na pozadí mezinárodní konference. *Právní rozhledy*, 2008, roč. 16, č. 24, s. 922-924.

VLASÁK, Michal. Vybrané otázky práva civilních deliktů v novém občanském zákoníku na pozadí PETL. *Právní rozhledy*, 2012, roč. 20, č. 15-16, s. 561-567.

VOJTEK, Petr. K odškodňování ztížení společenského uplatnění podle nového občanského zákoníku. *Soudce*, 2013, roč. 15, č. 4, s. 4-8.

VOJTEK, Petr. Jak se rodí Metodika k odškodňování újem na zdraví nového občanského zákoníku. *Soudce*, 2014, roč. 16, č. 1, s. 2-7.

ZIMA, Petr. Nervový šok a sekundární oběti. *Právní rozhledy*, 2008, roč. 16, č. 6, s. 216-219

ŽDÁREK, Roman. Souběžné uplatňování nároků na náhradu škody na zdraví a nároků z titulu porušení práva na ochranu osobnosti. *Soudní rozhledy*, 2013, roč. 19, č. 4, s. 126-129.

Internetové zdroje:

Důvodová zpráva k NOZ (konsolidovaná verze) [online]. justice.cz [cit. 10. srpna 2015]. Dostupné na <<http://obcanskyzakonik.justice.cz/images/pdf/Duvodova-zprava-NOZ-konsolidovana-verze.pdf>>.

European group on tort law. Principy evropského deliktního práva [online]. cit. 11. srpna 2015. Dostupné na <<http://civil.udg.edu/php/biblioteca/items/287/PETLCzech.doc>>.

Evidence znalců a tlumočnicků - stanovení nemateriální újmy na zdraví [online]. justice.cz, 9. února 2016 [cit. 10. února 2016]. Dostupné na <[http://datalot.justice.cz/justice/repznatl.nsf/\\$\\$SearchForm?OpenForm&Seq=1](http://datalot.justice.cz/justice/repznatl.nsf/$$SearchForm?OpenForm&Seq=1)>.

FLATSCHER-THÖNI, Magdalena, LEITER, Andrea M., WINNER, Hannes. *Are Pain And Suffering Awards (Un-)Predictable? Evidence From Germany* [online]. uni-salzburg.at [cit. 2. února 2016]. Dostupné na <http://www.uni-salzburg.at/fileadmin/multimedia/SOWI/documents/working_papers/wp2015_no02.pdf>.

JIRSA, Jaromír. *Odškodňování újmy na zdraví – aneb ohlédnutí několik let zpět a vyhlédnutí do budoucna zároveň* [online]. pravni prostor.cz, 9. července 2014 [cit. 10. března 2015]. Dostupné na <<http://www.pravni prostor.cz/clanky/obcanske-pravo/odskodnovani-ujmy-na-zdravi-aneb-ohljednuti-nekolik-let-zpet-a-vyhlednuti-do-budoucnazaroven>>.

KŘÍSTEK, Lukáš. *Nejvyšší soud nahrazuje judikaturu a obchází moc zákonodárnou i výkonnou* [online]. jinepravo.blogspot.cz, 29. dubna 2014 [cit. 28. srpna 2015]. Dostupné na <<http://jinepravo.blogspot.cz/2014/04/lukas-kristek-nejvyssi-soud-nahrazuje.html>>.

MALIŠ, Daniel. *Nová Metodika Nejvyššího soudu k náhradě nemajetkové újmy na zdraví – zatím zčásti nehotová, ale velmi užitečná* [online]. epravo.cz, 13. května 2014 [cit. 4. září 2015]. Dostupné na <<http://www.epravo.cz/top/clanky/nova-metodika-nejvyssiho-soudu-k>>.

[nahrade-nemajetkove-ujmy-na-zdravi-zatim-zcasti-nehotova-ale-velmi-uzitecna-94311.html](http://www.epravo.cz/top/clanky/metodika-nejvyšsiho-soudu-k-nahrade-nemajetkove-ujmy-na-zdravi-zatim-zcasti-nehotova-ale-velmi-uzitecna-94311.html)>.

MALIŠ, Daniel. *Metodika Nejvyššího soudu k náhradě nemajetkové újmy na zdraví podruhé - publikován dosud neverejný algoritmus* [online]. epravo.cz, 14. dubna 2015 [cit. 8. září 2015].

Dostupné na <<http://www.epravo.cz/top/clanky/metodika-nejvyšsiho-soudu-k-nahrade-nemajetkove-ujmy-na-zdravi-podruhe-publikovan-dosud-neverejny-algoritmus-97569.html>>.

MALIŠ, Daniel. *Metodika Nejvyššího soudu k náhradě nemajetkové újmy na zdraví potřeť - zákoutí a taje redakční opravy Metodiky* [online]. epravo.cz, 19. května 2015 [cit. 3. září 2015].

Dostupné na <<http://www.epravo.cz/top/clanky/metodika-nejvyšsiho-soudu-k-nahrade-nemajetkove-ujmy-na-zdravi-potreti-zakouti-a-taje-redakcni-opravy-metodiky-97885.html>>.

MALIŠ, Daniel. *Metodika Nejvyššího soudu k náhradě nemajetkové újmy na zdraví počtvrté - jak se (ne)lze domoci praktického výpočtu* [online]. epravo.cz, 16. června 2015 [cit. 10. září 2015].

Dostupné na <<http://www.epravo.cz/top/clanky/metodika-nejvyšsiho-soudu-k-nahrade-nemajetkove-ujmy-na-zdravi-poctvrte-jak-se-nelze-domoci-praktickeho-vypoctu98145.html>>.

MALIŠ, Daniel. *Metodika Nejvyššího soudu k náhradě nemajetkové újmy na zdraví popáté a naposledy - přehled „externích“ změn Metodiky* [online]. epravo.cz, 28. července 2015 [cit. 7. září 2015].

Dostupné na <<http://www.epravo.cz/top/clanky/metodika-nejvyšsiho-soudu-k-nahrade-nemajetkove-ujmy-na-zdravi-popate-a-naposledy-prehled-externich-zmen-metodiky-98535.html>>.

Metodika k náhradě nemajetkové újmy na zdraví (bolest a ztížení společenského uplatnění podle § 2958 občanského zákoníku) [online]. nsoud.cz, 14. dubna 2014 [cit. 10. srpna 2015].

Dostupné na <http://www.nsoud.cz/JudikaturaNS_new/ns_web.nsf/Metodika>.

Mezinárodní klasifikace funkčních schopností, disability a zdraví [online]. mpsv.cz [cit. 15. srpna 2015].

Dostupné na <http://www.mpsv.cz/files/clanky/9867/klasifikace_funkcnich_schopnosti_disability_zdravi.pdf>.

PRUDÍKOVÁ, Dana. *Co přinesl první rok aplikace NOZ - I* [online]. pravni prostor.cz, 5. ledna 2015 [cit. 8. září 2015].

Dostupné na <<http://www.pravni prostor.cz/clanky/rekodifikace/co-prinesl-prvni-rok-aplikace-noveho-obcanskeho-zakoniku>>.

Průměrné mzdy - 4. čtvrtletí 2014 [online]. czso.cz, 11. března 2015 [cit. 4. září 2015].

Dostupné na <<https://www.czso.cz/csu/czso/cris/prumerne-mzdy-4-ctvrtleti-2014-truea9fbwn>>.

Schmerzenssätze in Österreich in euro [online]. rechtsanwaelte.at, 26. února 2015 [cit. 2. února 2016].

Dostupné na

<https://www.rechtsanwaelte.at/fileadmin/user_upload/Aktuelles/schmerzengeldtabelle_2015.pdf>.

Seznam absolventů ke dni 3.2.2016 [online]. skoleniznalcu.cz, 3. února 2016 [cit. 10. února 2016]. Dostupné na <<http://www.skoleniznalcu.cz/ke-stazeni>>.

VLASÁK, Michal. *Náhrada nemajetkové újmy v Principech evropského deliktního práva (PETL) a v návrhu občanského zákoníku* [online]. pravnickeforum.cz, 30. dubna 2009 [cit. 11. března 2015]. Dostupné na <<http://www.pravnickeforum.cz/archiv/dokument/doc-d33489v42933-nahrada-nemajetkove-ujmy-v-principech-evropskeho-deliktneho-prava/>>.

Legislativne akty:

ústavní zákon č. 2/1993 Sb., Listina základních práv a svobod

zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů

zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění zákona č. 428/2011 Sb. účinném ke dni 1. ledna 2013

zákon č. 6/2002 Sb., o soudech a soudcích, ve znění pozdějších předpisů

zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů

vyhláška ministra zahraničních věcí č. 189/1948 Sb., o zřízení a Ústavě Světové zdravotnické organizace a o Protokolu o Mezinárodním úřadu zdravotnictví, přijatých dne 22. července 1946 na mezinárodní zdravotnické konferenci v New Yorku, ve znění pozdějších předpisů

vyhláška Ministerstva zdravotnictví č. 440/2001 Sb., o odškodňování bolesti a ztížení společenského uplatnění, ve znění vyhlášky č. 50/2003 Sb. účinné ke dni 1. ledna 2001

Judikatura:

nález Ústavního soudu ze dne 4. května 2005, sp. zn. Pl. ÚS 16/04

nález Ústavního soudu ze dne 29. září 2005, sp. zn. III. ÚS 350/03

nález Ústavního soudu ze dne 16. října 2007, sp. zn. Pl. ÚS 50/05

nález Ústavního soudu ze dne 22. května 2014, sp. zn. I. ÚS 3367/13

nález Ústavního soudu ze dne 2. února 2016, sp. zn. IV. ÚS 3122/15

rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 29. srpna 2006, sp. zn. 25 Cdo 1279/2005

rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 28. března 2007, sp. zn. 32 Odo 132/2005

rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 13. prosince 2007, sp. zn. 21 Cdo 244/2007

rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 26. října 2011, sp. zn. 25 Cdo 3434/2009

usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. září 2012, sp. zn. 30 Cdo 947/2011

rozsudek Vrchního soudu v Olomouci ze dne 5. května 2010, sp. zn. 1 Co 2/2010

rozsudek Okresního soudu v Hodoníně ze dne 25. května 2015, sp. zn. 10 C 265/2014, dosud nepublikováno

rozhodnutí Německého Spolkového soudního dvora, ze dne 11. května 1971, sp. zn. VI ZR 78/70

rozhodnutí Nejvyššího soudu v Rakousku, ze dne 16. května 2001, sp. zn. 2 Ob 84/01v

Abstrakt / Summary

Abstrakt

Táto kvalifikačná práca pojednáva o zmenách, ktoré zaviedol o.z. v oblasti náhrady nemajetkovej ujmy na zdraví. Podľa súčasnej právnej úpravy je nutné určiť peňažitú náhradu tak, aby plne vyvažovala vytrpené bolesti, ďalšie nemajetkové ujmy a v prípade vzniku prekážky lepšej budúcnosti, nahradila aj sťaženie spoločenského uplatnenia. Ak by takéto určenie peňažitej náhrady nebolo možné, mala by sa stanoviť podľa zásad slušnosti. Nemožno však opomenúť ani „Metodiku k náhradě nemajetkové újmy na zdraví (bolest a ztížení společenského uplatnění) podle § 2958 občanského zákoníku“. Táto práca by tak mala komplexne odpovedať na otázku, ako by sa v súčasnosti mala hradiť nemajetková ujma na zdraví, čomu sú spôsobené aj jej jednotlivé kapitoly.

V úvode tejto práce vymedzujem jej primárny cieľ ale aj hypotézy, ktorých overenie bolo pre splnenie tohto cieľa smerodajné. Ďalej objasňujem dôvody pre spracovanie tejto témy, vymedzujem členenie práce a obsah jednotlivých kapitol, zdôrazňujem použité metódy, ale aj hodnotím aktuálny stav literatúry potrebnej k spracovaniu tejto práce. V druhej kapitole sa zaoberám prirodzenými osobnostnými právami človeka, ale aj možnosťami ochrany zdravia predovšetkým podľa o.z.. Tretia kapitola pojednáva o PETL, o vzniku deliktov tkvejúcich v zásahu do zdravia ale aj o jednotlivých zložkách nemajetkovej ujmy na zdraví. Štvrtá kapitola je venovaná problematike tzv. sekundárnych obetí. Ako by sa mala určovať peňažitá náhrada za nemajetkovú ujmu na zdraví, nezohľadňujúc Metodiku NS, je predmetom piatej kapitoly. Šiesta kapitola obsahuje objektívne zhodnotenie Metodiky NS. Naprieč kapitolami si možno všimnúť zrovnanie s rakúskym občianskym zákonníkom, pričom štvrtá a piata kapitola obsahuje aj pohľad na nemeckú právnu úpravu. Záver práce zahŕňa overenie jednotlivých hypotéz a zhodnotenie úspešnosti dosiahnutia jej cieľa.

Summary

This thesis deals with changes which were brought by Civil Code to compensation for non-proprietary damage to health. According to current legislature, the amount of monetary compensation must completely compensate pain, difficulties with social reintegration as well as other proprietary damages. Public policy should be used if it is not possible to compensate non-proprietary damage in the way described in the previous sentence. When speaking about the topic of non-proprietary damage we can't forget to mention methodology to § 2958 of Civil Code issued by The Supreme Court of the Czech Republic. The main goal of the thesis

is to answer the question, how should be non-proprietary damage to health compensated nowadays.

In the first chapter of this thesis, introduction, I determine its main goal as well as hypothesis, which are essential to achieve this goal. Moreover I illuminate the purpose why I chose this topic, specify structure of the thesis as well as its content, point out used methods and also evaluate the available literature. The second chapter deals with natural rights and possibilities of health protection mainly according to Civil Code. Principles of European Tort Law, commitment of the tort leading to damage to health are part of the content of the third chapter. The fourth chapter is dedicated to the topic of secondary victims. How to compensate non-proprietary damage without mentioned methodology is subject of the fifth chapter. The sixth chapter focuses on objective consideration of methodology to § 2958 of the Civil Code issued by The Supreme Court of the Czech Republic. In all of the chapters it is possible to notice the comparison with Austrian legislature. The fourth and fifth chapter also offer the comparison with German legislature. The conclusion of the thesis includes examination of hypothesis and evaluation of success in achieving the goal.

Kľúčové slová / Key words

Kľúčové slová

nemajetková ujma na zdraví, náhrada, rozsah náhrady, bolesť, sťaženie spoločenského uplatnenia, ďalšie nemajetkové ujmy, sekundárna obeť, prirodzené právo, poškodený, delikt

Key words

non-proprietary damage to health, compensation, compensation range, pain, difficulties with social reintegration, other proprietary damages, secondary victim, natural right, injured party, tort